גרינער אַקוואַריום

קורצע באַשרײַבונגען

א

— דײַנע ציין זענען בײנערנע קראַטן. הינטער זיי, אין אַ קרישטאָלענער צעל, דײַנע געשמידטע ווערטער. געדענק די עצה פֿון אַן עלטערן: די שולדיקע, וואָס האָבן אַרײַנגעטאָן אין דײַן בעכער פֿאַרסמטע פּערל — זיי לאָז אַרויס אויף דער פֿרײַ. ווי אַ דאַנק פֿאַרן גענאָד, וועלן זיי בויען דײַן אייביקייט; נאָר יענע, די אומשולדיקע, וואָס טרילערן פֿאַלש ווי סאָלאָווייען איבער אַ קבֿר — זיי זאָלסטו ניט שאַנעווען. הענג זיי, ווער זייער תּלין! ווײַל קוים לאָזסטו זיי אַרויס פֿון דײַן מויל, צי פֿון דײַן פּען — ווערן זיי שדים. די שטערן זאָלן אַזוי ניט אַראָפּפֿאַלן ווי איך זאָג דעם אמת! —

אָט די צוואה האָט מיר איבערגעלאָזן מיט יאָרן צוריק אין מײַן לעבעדיקער היימשטאָט, אַן אַלטער בחור, אַ צעדרומשקעטער פּאָעט, מיט אַ לאַנגן צאָפּ אַהינטער, ווי אַ פֿרישער בעריאָזעווער בעזעם. ס'האָט קיינער ניט געוווּסט זײַן נאָמען, פֿון וואַנען ער שטאַמט. איך האָב נאָר געוווּסט, אַז ער שרײַבט אין תּרגום־לשון געגראַמטע בריוועלעך צו גאָט, וואַרפֿט זיי אַרײַן אין רויטן פּאָסטקעסטל בײַ דער גרינער בריק, און באַדאַכט און געדולדיק שפּאַצירט ער בײַ דער ווילײַע און וואַרט, דער פּאָטשטאַליאָן פֿון הימל זאָל אים ברענגען אַן ענטפֿער.

ב

— גיי איבער ווערטער ווי איבער אַ מינענפֿעלד: איין פֿאַלשער טראָט, איין פֿאַלשע באַוועגונג, און אַלע ווערטער, וואָס דו האָסט אויפֿגעצויליעט אַ גאַנץ לעבן אויף דײַנע אָדערן, וועלן צעפֿליקט ווערן מיט דיר צוזאַמען —

אַזוי האָט צו מיר געשעפּטשעט מײַן לײַבלעכער שאָטן, ווען מיר ביידע, געבלענדט פֿון רעפֿלעקטאָרן־ווינטמילן, האָבן געצויגן בײַ נאַכט איבער אַ בלוטיקן מינענפֿעלד, און מײַן יעדער שפּאַן, וואָס איז געשטעלט געוועזן אויף טויט אָדער לעבן, האָט אַ ריץ געטאָן אין האַרץ, ווי אַ טשוואָק אין אַ פֿידל.

ג

קיינער האָט מיך אָבער ניט געוואָרנט, איך זאָל זיך היטן פֿון ווערטער, וואָס זענען שיכּור פֿון יענוועלטיקע מאָנבלומען. דעריבער בין איך געוואָרן דער קנעכט פֿון זייער ווילן. און זייער ווילן קאָן איך ניט פֿאַרשטיין. און אַוודאי ניט דעם סוד צי זיי האָבן מיך ליב אָדער פֿײַנט. זיי פֿירן מלחמות אין מײַן שאַרבן ווי טערמיטן אין אַ מידבר. זייער שלאַכטפֿעלד שלאָגט פֿון מײַנע אויגן מיטן אָפּשײַן פֿון רובינען. און קינדער ווערן גראָ פֿאַר שרעק ווען איך זאָג זיי: גוט־חלום...

אַנוסטן, אין מיטן העלן טאָג, ווען כ'בין געלעגן אין גאָרטן, און איבער מיר — אַ צווײַג מאַראַנצן, אָדער קינדער שפּילן זיך מיט גאָלדענע זייפֿנבלאָזן, האָב איך דערפֿילט אַ באַוועגונג אין דער נשמה. אַהאַ, מײַנע ווערטער קלײַבן זיך אין וועג אַרײַן... בײַ איינעם אָפּגעהאַלטן אַ נצחון, האָבן זיי, קענטיק, באַשלאָסן אײַנצונעמען פֿעסטונגען, וואָס קיין שום ווערטער האָבן ביז איצט ניט געקאָנט. בײַ מענטשן, בײַ מלאָכים, און פֿאַר וואָס ניט בײַ שטערן? פֿאַרשיכּורט פֿון יענוועלטיקע מאָנבלומען שפּילט זייער פֿאַנטאַזיע.

טרומייטן שאַלן.
פֿאַקלען ווי ברענענדיקע פֿייגל.
ס'באַגלייטן זיי ליניעס. ראַמען פֿון מוזיק.

צו איינעם אַזאַ וואָרט, וואָס האָט געריטן פֿאָרויס אין אַ קרוין, וווּ עס פֿינקלען מײַנע טרערן, ווײַזט אויס דער אייבערהאַר, בין איך געפֿאַלן אויף די קני.

— אַזוי לאָזסטו מיך איבער, אָן אַ זײַ־געזונט, אָן אַ צום־ווידערזען, אָן גאָרניט? יאָרן האָבן מיר געוואַנדערט צוזאַמען, פֿון מײַן צײַט האָסטו געגעסן, איז איידער מיר צעשיידן זיך, איידער גייסט אײַננעמען וועלטן — איין בקשה! נאָר גיב אַ וואָרט אַז וועסט ניט אָפּזאָגן...

— מסכּים. איך גיב מײַן וואָרט. נאָר אָן לאַנגע זאַצן. ווײַל די זון בייגט זיך אויף דער בלאָער צווײַג און בלויז אַ רגע פֿאַלט זי אין אָפּגרונט.

— כ'וויל זען די טויטע!

— אַזאַ פֿאַרלאַנג... נו, מילא. מײַן וואָרט איז מיר טײַערער... זע!

GREEN AQUARIUM

1

"YOUR TEETH ARE BARS OF BONE. Behind them, in a crystal cell, your shackled words. Remember the advice of an elder: the *guilty*, those that dropped poison pearls into your goblet—let them go free. In thanks for your generosity, they will erect your immortality. But the others, the *innocent*, that trill falsely like nightingales over a grave—don't spare them. Hang them, be their executioner! Because as soon as you let them out of your mouth, or your pen, they become demons. May the stars keep from falling if I don't speak the truth!"

This bequest was left to me years ago when my native city was alive, by an old bachelor, a distracted poet with a long braid in back like a fresh birch broom. No one knew his name, or his origin. I knew only that he wrote rhymed notes in Aramaic to God, dropped them into the red mailbox by the green bridge, and deliberately and patiently strolled along the Visla, waiting for heaven's postman to bring him an answer.

2

"Walk over words as over a minefield. One false step, one false move, and all the words that you have been stringing together on your veins over a lifetime will be torn to shreds along with you."

This my own shadow whispered to me when the two of us, blinded by searchlight-windmills made our way at night across a bloody minefield, and my every step, set down on death or life, scratched at the heart, like a nail in a violin.

3

But no one warned me to be wary of words that are drunk with otherworldly poppies. So I became a slave to their will. I haven't been able to understand their will. And certainly not the secret of whether they love me or hate me. They wage wars in my skull like termites in a desert. Their battlefield starts through my eyes with the glare of rubies. And children turn grey with fear when I bid them: good-dream . . .

Once in broad daylight, as I was lying in the garden, under a bough of oranges—or children playing with golden bubbles—I felt a stirring of the soul. Oho, my words were venturing forth! Having realized one victory, they must have decided to conquer fortifications that no words had ever been able to take before. Of people, angels, and why not stars? Intoxicated with otherworldly poppies, their fancy plays free.

Trumpets blare.
Torches like burning birds.
Lines accompany them. Frames of music.

To one such word, riding out front in a crown that was sparkling with my tears, apparently the master, I fell on my knees.

"Is this how you leave me, without a farewell, without an *au revoir*, with nothing? We wandered together for years, you ate of my time, so before we part, before you go off to conquer worlds—grant me one request! But give me your word that you won't refuse . . ."

"Agreed. I give my word. But no long sentences. The sun is leaning over the blue branch and in another moment falls into the abyss."

"I want to see the dead!"

"What a request! . . . well, so be it. My word is more precious to me . . . See!"

translated by Ruth R. Wisse

אַ גרינער מעסער האָט אויפֿגעשניטן די ערד.
ס'איז געוואָרן גרין.
גרין.
גרין.
גרינקייט פֿון טונקעלע יאָדלעס דורך אַ נעפּל;
גרינקייט פֿון אַ וואָלקן מיט געפּלאַצטער גאַל;
גרינקייט פֿון מאָכיקע שטיינער אין אַ רעגן;
גרינקייט וואָס אַנטפּלעקט זיך דורך אַ רייף, געקײַקלט פֿון אַ זיבן־יעריקן; גרינקייט פֿון קרויטבלעטער אין שפּליטערס טוי, וואָס צעבלוטיקן פֿינגער; ערשטע גרינקייט אונטער צעשמאָלצענעם שניי אין אַ קאַראַהאָד אַרום אַ בלאָ בלימעלע;
גרינקייט פֿון אַ האַלב־לבֿנה, וואָס מע זעט זי מיט גרינע אויגן פֿון אונטער אַ כוואַליע;
און פֿײַערלעכע גרינקייט פֿון גראָז, באַזיימט אַרום אַ קבֿר.
גרינקייטן שטראָמען אין גרינקייטן. לײַב אין לײַב. און אָט איז שוין פֿאַרוואַנדלט די ערד אין אַ גרינעם אַקוואַריום.
נענטער, נענטער, צו דער גרינערווימלעניש!

איך קוק אַרײַן: מענטשן שווימען דאָ ווי פֿיש. אומצאָליקע פֿאָספֿאָרנע פּנימער. יונג. אַלט. און יונג־אַלט אין איינעם. אַלע, וואָס כ'האָב זיי געזען אַ גאַנץ לעבן און דער טויט האָט זיי געזאַלבט מיט אַ גרינער עקסיסטענץ; אַלע שווימען זיי אינעם גרינעם אַקוואַריום, אין אַ מין זײַדענער, לופֿטיקער מוזיק.
דאָ לעבן די טויטע!
אונטער זיי טײַכן, וועלדער, שטעט — אַ ריזיקע פּלאַסטישע מאַפּע, און אויבן שווימט אַרום די זון, אין געשטאַלט פֿון אַ פֿײַערדיקן מענטש.

איך דערקען באַקאַנטע, פֿרײַנד, שכנים און צי פֿאַר זיי מײַן שטרויענעם הוט:
— גוט־מאָרגן.
זיי ענטפֿערן מיט גרינע שמייכלען, ווי אַ ברונעם ענטפֿערט אַ שטיין מיט צעבראָכענע רינגען.
מײַנע אויגן פּאַטשן מיט זילבערנע וועסלעס, יאָגן, שווימען, צווישן אַלע פּנימער. זיי נישטערן, זוכן איין פּנים.
געפֿונען, געפֿונען! אָט איז דער חלום פֿון מײַן חלום — —
— דאָס בין איך, טײַערע, איך, איך. די קנייטשן זענען בלויז אַ נעסט פֿון מײַן בענקשאַפֿט.
מײַנע ליפּן, פֿאַרלאָפֿענע מיט בלוט, ציִען זיך צו אירע. נאָר ווײַ, זיי בלײַבן הענגען אויף דער שויב פֿון אַקוואַריום.
אויך אירע ליפּן שווימען צו מײַנע. איך פֿיל דעם אָטעם פֿון ברענענדיקן פּונש. די שויב איז אַ קאַלטער חלף צווישןביידן.
— איך וויל דיר לייענען אַ ליד, וועגן דיר... מוזסט הערן!
— אויסווייניק, ליבער, קען איך דאָס ליד, איך אַליין האָב דיר געגעבן די ווערטער.
— וויל איך דײַן לײַב נאָך איין מאָל פֿילן!
— מע קאָן ניט נענטער, די שויב, די שויב...
— ניין, די גרענעץ וועט באַלד פֿאַרשווינדן, אָט צעזעץ איך די גרינע שויב מיטן קאָפּ — —

נאָכן צוועלפֿטן זעץ האָט געפּלאַצט דער אַקוואַריום.
ווו זענען די ליפּן, ווו איז דאָס קול?
און די טויטע, די טויטע, — זענען זיי געשטאָרבן?

ניטאָ קיינער. אַנטקעגן מיר — גראָז. און אויבן — אַ צווײַג מאַראַנצן, אָדער קינדער שפּילן זיך מיט גאָלדענע זייפֿנבלאָזן.

A green knife slit open the earth.
It became green.
Green.
Green.
The green of dark fir trees through a mist;
The green of a cloud with ruptured bile;
The green of mossy stones in a rain;
The green that appears through a hoop rolled by a seven-year-old;

The green of cabbage leaves in splinters of dew, that bloody the fingers;
First green under melted snow in a circle around a blue wildflower;
The green of a half-moon, seen with green eyes from under a wave;
And the joyous green of grass bordering a grave.
Greens flow into greens. Body into body. And the earth stands transformed into a green aquarium.
Closer, come closer to the green whirlpool.

I look in: people swim here like fish. Countless phosphorous faces. Young. Old. Youth and age combined. All those I have seen in the course of a lifetime, and death has embalmed them with green existence; they all swim in the green aquarium in a kind of silken, aery music.

Here live the dead!

Beneath them rivers, forests, cities—an immense plastic map, and above them floats the sun, in the shape of a fiery being.

I recognize acquaintances, friends, neighbors, and doff my straw hat to them:

"Good morning."

They reply with green smiles, as a well answers a stone with broken circles.

My eyes splash with silver oars, chasing, swimming among the faces. They are in pursuit, searching for a single face.

There at last! There it is! The dream of my dream—

"Here I am, my dearest, here I am. The wrinkles are only a nest for my longing."

My lips, swollen with blood, reach toward hers. But alas they stay suspended on the pane of the aquarium.

Her lips also swim toward mine. I feel the breath of flaming punch. The pane is a cold slaughter-knife between us.

"I want to read you a poem about yourself . . . you must hear it!"

"I know the poem by heart, my dearest, I gave you the words myself."

"Then let me feel your body once more!"

"We can't come any closer, the pane . . ."

"No, this barrier will soon vanish. I'll smash the green pane with my head—"

At the twelfth blow the aquarium burst.
Where are the lips, the voice?
And the dead, the dead—have they died?

There is no one here. In front of me—grass. Overhead—a bough of oranges, or children playing with golden bubbles.

The Prose Poem

אין איינעם אַ טאָג פֿון דער שחיטה־צײַט בין איך געזעסן אין אַ טונקל חדרל און געשריבן. גלײַך דער מלאך פֿון שירה וואָלט מיר פֿאַרטרויט: „אין דײַנע אייגענע הענט איז די ברירה. וועט דײַן געזאַנג מיך באַגײַסטערן, וועל איך באַשיצן דיך מיט אַ פֿלאַמיקער שווערד, אַלא ניט — זאָלסטו ניט האָבן קיין טענה... מײַן געוויסן וועט בלײַבן ריין".

כ'האָב זיך דערפֿילט אין חדרל ווי די הענגענדיקע צונג אין אַ גלאָק. אַ ריר, אַ צאַפּל — און דער גלאָק וועט זיך באַלד צעקלינגען.

אין דער שטילקייט האָבן זיך געפּיקט ווערטער.

ס'האָט זיך דערהערט אַ קלאַפּ פֿון אַ פֿינגערביין אין טיר.

די שטילקייט איז זיך צעלאָפֿן איבערן דיל, ווי קוועקזילבער פֿון אַ געפּלאַצטן טערמאָמעטער.

„אַ סכּנה, אַ פֿרײַנד וויל וואָרענען". איך האָב אָפּגעצויגן דעם ריגל.

ס'באַווײַזט זיך אַ פֿרוי. דער אײַנדרוק — אַ בעטלערין. ס'איז ניט קיין נאָווינע. אין דער פּויזע צווישן טויט און טויט, ווען ס'קיניגט דער הונגער אין זײַן פֿולער סקעלעטישער גלאָריע, ציִען זיך המונים בעטלערס ווי געשוואָלענע היישעריקן. נאָר די בעטלערין האָט איבערראַשט מיט איר קליידונג: אַ שטרויענע זומערהוט, אַ מין פּאַנאַמע, באַפּוצט מיט פֿאַרטריקנטע פּאָזעמקעס; אַ לאַנגע אַלט־מאָדישע קרינאָלינע — אַ רעגן־בויגן פֿון שמאַטעס; בײַ דער זײַט אַ טאָרבע; פֿון איר האַלדז הענגט אַראָפּ אַ דין שוואַרצגלאָזיק שנירל און אויף אים אַ בינאָקל אין העלפֿאַנדביין; און די שפּיצן פֿון אירע לאַקירקעס — צוויי ראָבן גלאַנציקע מיט אָפֿענע בלוט־רויטע שנאָבלען.

כ'האָב גאָרנישט געפֿרעגט, נאָר דערלאַנגט אַן אָקרײַעך ברויט, בײַ די ראַנדן פֿאַרשימלט.

זי שטעלט אַ פּאָר טריט פֿאָרויס, נעמט דאָס ברויט, לייגט אַוועק אויפֿן טיש און דערנאָך — מיט דער שטים פֿון אַ קוקאַווקע:

— אויב כ'האָב קיין טעות ניט זענט איר דער פֿאַרשוין, און אויב אַזוי וועל איך ס'ברויט ניט נעמען.

— איר קאָנט זיך צוזעצן, מומינקע, וועט אײַך זײַן האַנטיקער. און דאָס ברויט? יע, טאַקע שימל. נאָר אויף מײַן וואָרט, קיין אַנדער ברויט האָב איך ניט. מ'עט נאָך דערלעבן צו עסן חלה.

און איך ווײַז דער פֿרוי דעם איינציקן טאַבורעט און אַליין זעץ איך זיך אויפֿן טישל, אַנטקעגן.

— אוי, ניט דאָס מיין איך, בנאמנות, — פֿאַרהייבט זי די קרינאָלינע ניט אײַנצוקנייטשן, ווי אַ טענצערין, און זעצט זיך אויפֿן טאַבורעט. — איז דערלויבט צו פֿרעגן אַ קלייניקייט?

— אַ קלייניקייט איז אַ קלייניקייט, מומינקע. איר דאַרפֿט ניט צו מיר קיין הענטשקעס.

— אָט ליגן בויגנס פּאַפּיר. נאָך פֿריש דער טינט אויף זיי. ווער האָט געשריבן?

— איך...

— זענט איר אַ שרײַבער?

— אַ שרײַבער.

ניט בלויז פֿון די אויגן־ווינקלען — פֿון אַלע קנייטשן אירע נעמען קאַפּען טרערן. אַ ראָזע, שמייכלענדיקע פֿרישקייט, ווי אַ נעפּל נאָך אַ מאַיאָוון רעגן, בליט אַרויס פֿון איר נשמה.

— אויב אַזוי איז גוט. און אַצינד לאָזט מיר אויסגיסן ס'האַרץ, פֿאַר די מינוטן וועט אײַך דער אייבערשטער באַצאָלן מיט יאָרן.

זי ציט אַרויס פֿון אַרבל אַ ראָז טיכעלע מיט זילבערנע באַזיימונגען און באַרירט די ליפּן. פֿון טיכעלע — די גסיסה פֿון אַן אַלטן פּאַרפֿום. און זי דערציילט:

— מײַן נאָמען איז פֿעליציע פּאָזנאַנסקי. דער שרײַבער י. י. זינגער האָט מיך פֿאַראייביקט אין אַ ראָמאַן. אַ מאָל האָב איך אויסגעזען אַנדערש. נאָר דאָס איז ניט וויכטיק.

זי ציט אַרויס פֿון צווייטן אַרבל נאָך אַ טיכעלע פֿון אַ בונטן פּאַווע־קאָליר, מיט אַן אַנדער פּאַרפֿום־ריח, ווישט אָפּ די פֿײַכטקייט אונטער די אויגן און דערציילט ווײַטער:

— איז אָט די פֿעליציע, לאָמיר זאָגן ס'איז אַ צווייטע, ניט די בעטלע־רין וואָס זיצט דאָ לעבן אײַך, אַ מאָל געווען אַן עושרטע. ס'הייסט — איר מאַן איגנאַץ איז געווען אַ מיליאָנער. נײַן פֿאַבריקן, הונדערטער וועבמאַשינען. אין איינעם פֿון זײַנע פּאַלאַצן האָט געוווינט דער פּרעזידענט פֿון שטאָט. אויסער דעם איז ער געווען ערן־קאָנסול פֿון פּאָרטוגאַל — —

ABRAHAM SUTZKEVER

THE WOMAN IN THE PANAMA HAT

ONE DAY during the time of the massacre I was sitting in a dingy little room, writing. As if the Angel of Poetry had confided to me: "The choice lies in your own hands. If your song inspires me, I will protect you with a flaming sword. If not—don't complain . . . my conscience will be clean."

I felt in that tiny room like the suspended tongue in a bell. Any touch, or quiver—and the bell would begin to peal.

In the stillness words were hatching.

The rap of a knuckle was heard at the door.

The stillness spilled out over the floor, like mercury from a shattered thermometer.

"Danger. A friend comes to warn you." I unbolted the door.

A woman appeared. Impression—a beggar. This was no novelty. In the interval between death and death, when hunger reigns in full skeletal glory, hordes of beggars emerge like swollen locusts. But this beggarwoman was surprisingly dressed: a straw summer hat, a kind of panama, adorned with withered berries; a long old-fashioned crinoline—a rainbow of rags; at her side a beggar's pouch; suspended from her neck on a thin necklace of black glass beads, a lorgnette of ivory; and the points of her patent leather shoes—two glossy ravens with open, blood-red beaks.

Without asking, I handed her a crust of bread, moldy at the edges.

She moved a few steps forward, took the bread, laid it down on the table, and then—with the voice of a cuckoo:

"If I'm not mistaken, *you're* the fellow, and in that case I won't accept the bread."

"You can sit down, so you'll be more comfortable. The bread? Yes, it's moldy all right, but you have my word, I have no other. We'll live to eat challah some day."

I point the woman to the solitary stool and seat myself on the table, facing her.

"Oh, that's not it, believe me." She lifts the crinoline so as not to crease it, like a dancer, and perches on the stool.

"May I ask you a question?"

"Ask me your question, go ahead. You don't need any kid gloves with me."

"Here are sheets of paper. The ink is still fresh. Who did the writing?"

"I did . . ."

"Are you a writer?"

"Yes, a writer."

Not just from the corners of her eyes—tears begin to trickle from all her wrinkles. A rosy smiling freshness, like mist after a May shower, blossoms forth.

"Then it's all right. Now let me pour out my heart. For these minutes God will repay you with years."

She pulls from her sleeve a small pink handkerchief with silver embroidery and touches it to her lips. From the handkerchief—the dying breath of an old perfume. And she says:

"My name is Felicia Poznanski. The writer, I. J. Singer, immortalized me in a novel. Once upon a time I looked different. But that's not important."

From the second sleeve she draws another handkerchief of a bright peacock color, with a different perfume scent, and wipes away the moisture under her eyes:

"So this Felicia, let's pretend it's someone else, not the beggar sitting here beside you, was once a wealthy woman. That is to say—her husband Ignace was a millionaire. Nine factories, hundreds of looms. In one of his mansions lived the mayor of the city. He was also Honorary Consul of Portugal—"

The sunset illumines her wrinkles with a light of green glowworms. She grows thinner, more shriveled, resembling the mummy of an ancient Egyptian princess.

"No one liked Ignace, not even his family. He was considered a misanthrope. Well, maybe. One shouldn't judge so lightly. There was reason for his malevolence. When he was still a child he broke his nose like an earthen pot and the greatest surgeons in the world couldn't piece it together. He had to wear a false nose, of rubber. As a result, he lost the voice of a man, and spoke in a thin, pipey voice, much too thin, like a newborn kitten."

דער זונפֿאַרגאַנג באַלײַכט אירע קנייטשן מיטן ליכט פֿון גרינע

גליווערעם. זי ווערט דינער, אײַנגעשרומפּענער און זעט אויס ווי אַ מומיע פֿון אַן אַלט־עגיפּטישער פּרינצעסין.

— איגנאַצן האָט קיינער ניט ליב געהאַט, זײַן פֿאַמיליע אויך ניט. מ׳האָט אים געהאַלטן פֿאַר אַ מיזאַנטראָפּ. נו, אפֿשר. מע טאָר אַזוי לײַכט ניט משפּטן. זײַן מענטשנפֿײַנדשאַפֿט האָט געהאַט אַ סיבה. ער האָט קינדווײַז צעבראָכן די נאָז ווי אַ ליימענעם טעפּל און די גרעסטע פּראָפֿעסאָרן אין דער וועלט האָבן ניט געקאָנט צונויפֿקלעפּן. האָט ער געמוזט אָנטאָן אַ צוגעשטעלטע נאָז, אַ גומענע. מחמת דעם האָט ער פֿאַרלאָרן די שטים פֿון אַ מאַנצביל, האָט גערעדט דין־דין, שוין צו דין, ווי אַן ערשט געבוירן קעצעלע.

פֿעליציע האָט אים יאָ ליב געהאַט. און ניט פֿאַר זײַן רײַכקייט, פֿאַר זײַן באַנעמונג, ניין, זי האָט אים ליב געהאַט פֿאַר זײַן שרײַבן. ער האָט געשריבן אין פּויליש אַ פּאָעמע וועגן איובֿן.

אין די נעכט בײַ זיך אין קאַבינעט, פֿלעגט ער אויסטאָן די גומענע נאָז, ער זאָל פֿרײַער קאָנען אָטעמען און שרײַבן ביז אין העלן טאָג אַרײַן. און פֿעליציע פֿלעגט זײַן די גליקלעכסטע אין דער וועלט. ניין, ס׳איז ניט פּאָזנאַנסקי דער פֿאַבריקאַנט, ס׳איז הײַנע, בײַראָן! בײַראָנען האָט געפֿעלט אַ שטיקל פֿוס — נו, איז ער ניט געווען דער גרעסטער פּאָעט פֿון זײַן יאָרהונדערט? אַזוי אויך פּאָזנאַנסקי וואָס אים פֿעלט אַ שטיקל נאָז...

דער זונפֿאַרגאַנג צעגליט פֿון דרויסן דעם קופּערנעם גלאָק פֿון מײַן בײדעמל. דאָס געוויין פֿון אַ באַהאַלטן קינד וואָגלט צו זײַן באַשעפֿער. און די פֿרוי אין דער שטרויענער פּאַנאַמע האַלט אין דערציילן:

— אין ערשטן מלחמה־טאָג האָט זיך אַ דריי געטאָן ס׳רעדל. אַ שפּליטער פֿון אַ באָמבע האָט געטראָפֿן איגנאַצן אין קאָפּ. פֿאַר זײַן אויסהויכן די נשמה האָט ער פֿאַרשווירן: פֿעליציע, טײַערע, זע צו ראַטעווען מײַן ווערק, אין דעם איז מײַן גאַנץ לעבן. מײַן עולם־הזה און עולם־הבא — —

מיט איין וואַליזקע אין האַנט איז פֿעליציע אַנטלאָפֿן פֿון דער שטאָט. אינעווייניק — די פּאָעמע וועגן איובֿן, אַ בינטל דימענטן און איר

קאָסטיום וואָס זי האָט געטראָגן אויפֿן מאַסקנבאַל, ווען זי האָט זיך באַקענט מיט איר מאַן. בײַם איבערשוואַרצן די ליטווישע גרענעץ אין אַ שיפֿל איבער אַ טײַך, האָט זיך דאָס שיפֿל איבערגעקערט און די וואַליזקע איז אַרײַנגעפֿאַלן אין וואַסער. דורך אַ נס איז פֿעליציע דערשווומען צום ברעג און דערציילט דעם גרענעץ־פֿירער וועגן אירע דימענטן, האָט ער זיך עטלעכע מאָל אונטערגעטונקט אונטערן וואַסער און אַרויסגעצויגן די וואַליזקע. געווען אַן ערלעכער פּויער, ווי מ׳האָט פֿרײַער אָפּגערעדט אַזוי האָט מען זיך שפּעטער צעטיילט: ער האָט באַקומען אַלע דימענטן, און זי — איר מאַנס אייביקייט, זײַן ווערק, און דעם קאָסטיום וואָס זי האָט געטראָגן אויפֿן מאַסקנבאַל... איר קאָנט אים זען, פֿעליציע טראָגט אים אויך איצטער... זי וויל אין אים טאַנצן אויפֿן מאַסקנבאַל פֿון טויט...

די פֿרוי אין דער שטרויענער פּאַנאַמע דערלאַנגט זיך פּלוצעם אַ שטעל אויף און מאַכט אַ רעווערענס ווי אַ מאָל, אויף יענעם הימלישן מאַסקנבאַל. נאָר וואָס איז געשען? זי קאָן זיך צוריק ניט אָפּבייגן. איר פּנים טונקלט, מיניעט זיך ווי דורכגעברענט פּאַפּיר און אויף די ראַנדן פֿון איר שטרויענער פּאַנאַמע בלוטיקן די פּאַזעמקעס.

— מען דאַרף ניט קיין וואַסער, מען דאַרף ניט. אַ צוויק אונטערן האַרצן, אַ נאַרישקייט. ווו האַלטן מיר? יאָ, כ׳וועל מאַכן בקיצור — זי האָט שטייענדיק מיך באַקוקט מיטן בינאָקל און איר קול האָט באַקומען אַ קלאַנג, ווי ס׳וואָלט געפּלאַצט אין איר אַן אָדער:

— אַצינד בין איך אַ בעטלערין. שוין באַלד אַ יאָר אַזוי. געווען אַ צײַט ווען כ׳האָב געלערנט מיט צוויי מיידלעך פּאָרטוגעזיש און פֿאַר יעדער לעקציע גענומען צוויי קאַרטאָפֿל. נאָר זינט די מיידלעך זענען פֿאַרשוווּנדן האָב איך ניט מיט וועמען צו לערנען פּאָרטוגעזיש. גיי איבער די הײַזער. אָבער ניט בלויז צוליבן שטיקל ברויט. איך האָב געוואָלט געפֿינען אַזאַ איינעם ווי איר, אַ שרײַבער, און אים איבער־געבן דאָס מײַסטערווערק פֿון מײַן טײַערן מאַן. ווײַל איך, ליבער

But Felicia had loved him. Not for his wealth or his position either, but for his writing. He had written a long poem in Polish on the subject of Job.

At night, in his study, he would remove the rubber nose so that he might breathe more freely, and write until dawn. Felicia was then the happiest woman in the world. This wasn't Poznanski the manufacturer, it was Heine, Byron! What if Byron was missing part of his foot—didn't he become the greatest poet of his century? The same was true of Poznanski with the missing part of his nose . . .

The sunset outside fires the copper bell over my attic. The cry of a concealed child drifts to its creator. And the woman in the straw panama continues:

"On the first day of the war the wheel of fortune turned. A bomb fragment struck Ignace on the head. Before his death he extracted an oath: Felicia, dearest, see that you save my work; it contains my whole life, my life in this world and in the one to come."

Felicia fled from the city with a single valise. In it—the poem about Job, a packet of diamonds, and the costume she was wearing at the masquerade ball the first time she had met her husband. While she was crossing the Lithuanian border in a river by boat, the boat capsized and the valise fell into the water. By some miracle, Felicia reached shore and when she told the border guide about her diamonds, he dived several times and retrieved the valise. He was an honest peasant; as they had prearranged, so they divided: he took the diamonds, and she—her husband's immortality and the costume she had worn to the masquerade ball. This was it, Felicia was wearing it even now . . . she wants to wear it dancing at the masked ball of death . . .

The woman in the straw panama suddenly rose to her feet and curtsied as she had done once upon a time, at that heavenly masquerade ball. But what's this? She can't straighten up again. Her face darkens, changes shades like singed paper, and on the rim of her straw panama the berries bleed.

"I don't need any water, it isn't necessary. A twinge below the heart, it's nothing. Where were we? Yes, I'll make it brief."

From where she stood she studied me through her lorgnette and the sound of her voice was as if a vein had burst inside her:

"Now I'm a beggar. Almost a year now. For a time I taught two girls Portuguese and charged two potatoes for each lesson. But since the girls disappeared I have no students for Portuguese. I go from house to house, not just for the piece of bread. I wanted to find someone like you, a writer, and pass on to him the masterpiece of my beloved husband. I, my dear man, will not last much longer, I'm on my way to the two girls. Promise me that you'll safeguard the poem about Job as though it were one of your own, and after the war—you understand without being told . . . Give me your hand! . . ."

When her emaciated right hand with its delicate piano fingers closed into mine, her left hand drew from the pouch a pocketsized copybook and placed it on the table beside the moldy bread.

As the woman descended—the bell began to peal. It could no longer endure the silence. The silence of old people being rounded up in the streets.

— Ruth R. Wisse

מענטש, וועל שוין לאַנג ניט זײַן, וועל גיין באַגעגענען די צוויי מיידלעך... גיט אַ האַנט, אַז איר וועט אויסהיטן די פּאָעמע וועגן איובֿן אַזוי ווי אײַערע אייגענע פּאַפּירן, און נאָך דער מלחמה — פֿאַרשטייט איר דאָך אַליין... גיט אַ האַנט!..

ווען איר בייניקע רעכטע האַנט מיט די איידעלע פּיאַנאָ־פֿינגער האָט זיך אײַנגעשלאָסן אין מײַנער, האָט די לינקע האַנט אַרויסגעצויגן פֿון טאָרבע אַ ברוליאָן אין קעשענע־פֿאָרמאַט און אַוועקגעלייגט אויפֿן טיש לעבן פֿאַרשימלטן ברויט.

אַז די פֿרוי איז אַראָפּ — האָט דער גלאָק זיך צעקלונגען. ער האָט ניט געקאָנט מער אויסהאַלטן די שטומקייט. די שטומקייט פֿון אַלטע מענטשן, וואָס מען כאַפּט אין די גאַסן.

קינדערשע הענטלעך

— — אַן איינציקע, פֿאַרפֿרוירענע שויב אין אַ קעלער. אויף דעם יאָדלעוואַלד פֿון שויב — דער אָפּדרוק פֿון צוויי קינדערשע הענטלעך ווי בײַם דוכנען. דער וואַלד אַנטפּלעקט דורך די הענטלעך דעם דרויסן און אין קעלער פֿאַלט אַרײַן די זון ווי אַ מת אין קבֿר.
די ווענט זענען באַצויגן מיט האָריקן שניי און גלימצערן ווי אין אַ זאַלצגרוב. אויף דר׳ערד, אין אַ ווינקל, — צעוואָרפֿענע שמאַטעס פֿון אַ געלעגער און צווישן זיי, ווי גאָלדענע ציין, ווינקען אַרויס באַהאַלטענע שטרויען. אויף די שמאַטעס — אַ דיקער, פֿאַרטריפֿטער קרבן־מנחה בדפֿוס האלמנה והאחים ראָם.
דערבײַ, אין אַ טאָפּ זאַמד — אַ פֿאַרגליווערטע, וואַקסענע ליכט, גלײַך אַ פֿויגל וואָלט זיך פּיקן דאָס האַרץ מיט אַ טויטן שנאָבל.
און אין מיטן קעלער, צווישן דעם אָפּדרוק פֿון די קינדערשע הענטלעך אויף דער שויב און דעם קרבן־מנחה אויף די שמאַטעס פֿון געלעגער — אַ קאָפּ אַ בראָנדזענער פֿון אַ פֿערד, מיט אַ זילבערנעם פֿלעק ווי אַ קינזשאַל אויפֿן שטערן, און קאַלטע, פֿאַראייביקטע אויגן פֿון שוואַרצן מאַרמאָר.
און עס ריידן די קינדערשע הענטלעך פֿון שויב:
ליבער קאָפּ, זײַ מוחל. פֿון לעבעדיקן האַלדז ניט מיר האָבן דיך אָפּגעהאַקט. ווען די לעצטע, לעצטע זענען זיך צעפֿאַלן אין אַש — דיך אין אַ יאַטקע געפֿונען, און פּאַוואָליע, אונטער אַ לאַנגן, פֿרעמדן מאַנטל, דערשלעפּט אין קעלער. מיט דיר — געוואָלט זעטיקן אַ זקנה. עלנט ווי דו אַצינד אויף דער ערד איז געלעגן די זקנה דאָ אין ווינקל. צוקאָפּנס — אַ ברענענדיקע ליכט. נאָר פּלוצעם — הינט. הינט. הינט. זיי באַפֿאַלן די זקנה, דײַן פֿאַרפֿרוירן פֿלייש. באַפֿאַלן דעם ייִנגעלע צו וועלכן מיר געהערן... אוי, ווי מיר האָבן געוואָלט אים העלפֿן... צו דער שויב זיך געצויגן, צום פֿאַרשנייטן וואַלד, און ווו זענען מיר, ווו זענען מיר?

ווען די קינדערשע הענטלעך פֿון שויב דערציילן — שמעלצן זיך די אײַזיקע צאַפּנס פֿונעם בראָנדזענעם קאָפּ. גלאַנציק, אָטעמדיק ווערט זײַן הויט. זײַן לינקער אויער פֿאַלט אַרונטער ווי אַ לאָק. און אין די אויגן פֿון שוואַרצן מאַרמאָר באַווײַזן זיך טרערן.

A CHILD'S HANDS

A SINGLE, FROZEN PANE in a cellar. Over the pineforest upon the pane—the imprint of two childish hands as though raised in the priestly benediction. Through the small hands the forest exposes the out-of-doors and the sun falls into the cellar like a corpse into a grave.

The walls are covered with hairy snow and they glisten as in a saltmine.

In a corner, on the ground—the scattered rags of a bed, and from among them wink hidden straws, like gold teeth.

On the rags—a thick, tear-stained prayerbook, from the Publishing House of the Widow and Brothers Rom . . .

Nearby, in a pail of sand—a congealed wax candle, as though a bird were pecking at its heart with a dead beak.

And in the middle of the cellar, between the imprint of the child's hands on the pane and the prayerbook on the bed of rags—the bronze head of a horse with a silver stain like a dagger on its forehead, and cold, immortal eyes of black marble.

The small hands speak from the pane:

Dear head, forgive us. We were not the ones that lopped you off your living neck. After the last of the survivors had crumbled into ashes, we found you in a butcher shop, and slowly, under someone's abandoned coat, dragged you into this cellar. Wanted to use you to still the hunger of an old woman. Lonely as you are now, she lay here in the corner. By her head—a burning candle. But suddenly—dogs. Dogs. They attacked the old woman, your frozen flesh. They attacked the boy whose we were. How we wanted to help him . . . we reached out toward the pane, toward the snowy forest, and where are we, where are we now? . . .

When the hands on the pane tell their story—the icicles on the bronze head begin to melt. Its skin grows shiny, animate. The left ear droops like a lock of hair. And the eyes of black marble show tears.

די איובֿטע

פֿון צעפֿאַלענע ליימיקע נעסטן, פֿון קראַטן־פֿענצטערלעך און צעבויגענע טירן ציִען זיך צום זונפֿאַרגאַנג ברענענדיקע שמות — קינדער מיט אויסגעשטרעקטע הענטלעך — ווי די זון וואָלט זיי געבוירן אויפֿן שולהויף און אַצינד פֿלאַטערן זיי צוריק צו זייער מאַמען.
אַז די זון באַהאַלט אירע קינדער הינטער אַ וואָלקן, לאָזן זיי איבער זייערע שוואַרצע טרערן — דורכגעגליטע סאַזשע — אויף דער גאַלעריע פֿון דער שטאָטשול.
די צוויי־גאָרנדיקע גאַלעריע, דערהויבן אין אַ פּיראַמיד איבער הענגענדיקע רויִנען פֿון געסלעך און זאַווולקעס, איז ניט די זעלביקע ווי זי האָט אויסגעזען תּמיד.
אַצינד איז פֿאַרוואַנדלט די גאַלעריע אין אַן אָדלער איבער אַן אָדלער: דער אייבערשטער אָדלער, וואָס האָט אַ קאָפּ פֿון אַ חיה און אַ בלאָע ברוסט צווישן פּורפּורנע פֿליגל, ווי אַ קוואַל צווישן רויזן, איז אײַנגעביסן מיט די נעגל פֿון זײַנע פֿיר בראָנדזענע פֿיס אינעם אונטערשטן.
און דער אונטערשטער אָדלער, וואָס זײַן קאָפּ איז ווי דער קאָפּ בײַ אַ מלאך, מיט אַ בלישטשענדיקער שלאַנג אַרום האַלדז, און זײַנע פֿליגל — צוויי קעגנאיבערדיקע פֿעלדזן איבער אַן אָפּגרונט — שטייט אַ געבויגענער איבער דער שטאָטשול. זײַנע צען פֿיס — קאָלאָנעס אויסגעהאַקט פֿון זאַלץ — וואַקלען זיך אונטער די שווערע פֿליגל.
אויבן, בײַ די בראָנדזענע פֿיס פֿונעם אייבערשטן אָדלער, אויף דעם הינטערגרונט פֿון זײַן בלאָער ברוסט, זע איך אַ באַהאַלטן מענטשעלע.
— מענטשעלע, ווער ביסטו?
— כ׳בין דער מאָלער יאַנקל שער, דער מאָלער פֿון די געסלעך...

אין זײַן גרינער, סאַמעטענער מאַרינאַרקע שטייט ער אַנטקעגן אַ לײַוונט. די מאַרינאַרקע האָט ער אַ מאָל אײַנגעהאַנדלט אין פּאַריז. איינציק איז זי געווען אין אונדזער שטאָט. מענטשן פֿלעגן זיך אָפּשטעלן אין גאַס און באַוווּנדערן איר שיינקייט. מיט אַ גרויסן מעשענעם העקל האָט ער זי פֿאַרשפּיליעט בײַ זײַן גאָרגל. אירע פֿאַלבן האָבן זיך געמיניעט ווי די פֿעדערן פֿון אַ פּאַווע. זי האָט פֿאַרמאָגט אַ צענדליק פֿאַרשיידענע קעשענעס פֿול מיט פּענדזלען, בלײַערס און בלאָקנאָטן.
איצטער הענגט אויף אים די מאַרינאַרקע אַ געשוואָלענע, באַדעקט מיט שימל, גלײַך ניט קיין מענטש נאָר אַ האָן וואָלט זי געטראָגן. און דער פּענדזל, וואָס ער האַלט אין זײַנע ציין, זעט אויס ווי אַ חלף.
די קאָסאָקע, וואַסערדיקע אויגן זענען אויסגעפּוקלט ביז איבער דער נאָז און צוויי ברידערלעכע טרערן שליסן זיי צונויף.
ער קוקט, דער מאָלער, דאָ אויף די צעקרימטע געסלעך, דאָ אויפֿן לײַוונט, און גלייבט ניט זײַנע אויגן. זינט ער באַהאַלט זיך אויף דער גאַלעריע זעט ער הײַנט צום ערשטן מאָל ווי זײַן וועלט האָט זיך געביטן.

The Woman Job

From crumbled nests of clay, from lattice-windows and twisted doors, burning pages of holy writ stretch out to the sunset - children with outstretched hands - as though the sun had borne them in the synagogue courtyard and they now flutter back to their mother.

When the sun hides her children behind a cloud, they leave their black tears - charred smudges - on the balcony of the main synagogue.

The double-tiered balcony, raised in a pyramid over dangling ruins of streets and alleyways, is not the same as it always was.

The balcony has become transformed into an eagle above an eagle:

The higher eagle, with the head of an animal, and a blue breast between scarlet wings, like a spring among roses, is clamped by the claws of his four bronze feet into the one below.

And the lower eagle, whose head is like the head of an angel, with a glittering snake around his neck, and his wings - two opposing cliffs above a chasm - stands hunched over the synagogue. His ten feet - pillars chiseled out of salt - totter under the heavy wings.

Up above, near the bronze feet of the higher eagle, against the background of his blue breast, I see a man in hiding.

-Little man, who are you?

-I'm the painter Yankl Sher, the painter of the streets...

In his green velvet jacket he stands facing a canvas. The jacket was a bargain he had once bought in Paris. It was unique in our city. People used to stop in the street to admire its beauty. He fastened it with a large copper clasp at his throat. Its creases changed colour like the feathers of a peacock. It had some ten various pockets filled with brushes, pencils, and sketchpads.

Now the jacket hangs on him, swollen, covered with mould, as though worn not by a man, but by a rooster. And the brush that he holds in his teeth looks like a slaughter knife.

His watery crossed eyes bulge out over his nose and two brotherly tears link them together.

The painter looks now at the twisted streets, then at the canvas, and can't believe his eyes. Since going into hiding on the balcony, he sees today, for the first time, how his world has changed.

ווער האָט אַנטקעגן אַרויסגעבלאָזן אַ קלויסטער? און דאָ, ווו די קצבֿ־ישע יאַטקע, ווי קומט דער ראַטוש?

ווער האָט אָנגעצונדן די לאָמטערנעס אויפֿן טויטן שולהויף?

נאַכסאַל, טאַטעניו, קומט סקילה דעם גאונס קלויז? און הלמאַי קומט שׂרפֿה דעם ביימעלע אויפֿן טויער?

בלויז די רינשטאָקן האָבן זיך ניט געביטן.

זיי אויך! גלאַנצן פֿון בלוט...

יאַנקל שער וויל פֿאַרשמירן דעם לײַוונט. ווו איז דער אמת, אין אים צי אין דרויסן?

און אפֿשר איז גאָר שולדיק זײַן פּאַליטרע, האַ?

ער האָט אַ מאָל געזען אַ פֿידעלע אין די הענט פֿון אַ מײַסטער. אין מיטן שפּילן — אוי, פֿאַרלוירן די קלאַנגען. עולם שטוינט און האַלט אין שטוינען. דער מײַסטער איז בלייך, ווי דער שטויב פֿון קאַלאַפֿאָניע אונטער די סטרונעס. נאָר באַלד לייגט ער צו זײַן אויער און זאָגט: חשובֿער עולם, ס'פֿידעלע האָט אָקערשט אויסגעהויכט די נשמה. איך בעט זיך אויפֿשטעלן און אָפּגעבן כּבֿוד.

ער לייגט צו זײַן אויער צו דער פּאַליטרע. זי לעבט, זי לעבט.

הענגלעך סאַזשע, פֿון די ברענענדיקע שמות, פֿאַלן אויף זײַנע האָר, פֿאַלן אויפֿן לײַוונט.

אַצינד גיט ער אַ כאַפּ פֿון די ציין דעם פּענדזל. דער פּענדזל, גלײַך אין אים וואָלט אַרײַן דער הונגער פֿונעם קינסטלער, שלינגט און שלינגט פֿאַרבן. עס פֿאַרשווינדן אויפֿן לײַוונט די פֿלעקן שניי. פֿון דער יונגער, פֿרישער, ווערסנעדיקער ערד בליט אַרויס אַלץ בולטער אַ ז ק נ ה.

אַזוי האָט זי אויסגעזען, די אַכציק־יעריקע. אָט לעבט זי ווידער, לעבט ווידער! אַ שוואַרצע שבתדיקע קלייד מיט קרישטאָלענע קנעפּעלעך. די האָר ווײַס, בלענדיק ווײַס, ווי פֿאַרפֿרוירענע מילך. דאָס פּנים — אַ קנויל זילבערנע קנייטשן. און זיי צאַפּלען פֿרילינגדיקע ריטשקעס. פּליו. פּליו. אין די ריטשקעס טאַנצט די זון. וואַרפֿט העזעלעך אין קאַלטע באַגנעטן. און די זקנה, אַ קאַפּעטשקע געבויגן, טראָגט באַראַנטשיק אַ בלאָנד מיידעלע — —

הינטער דער זקנה — פּנימער. פּנימער. אַ קוימען מיט אַ געקוילעטן האַלדז. אויף איין קני בוקט זיך אין דער לופֿטן אַ פֿענצטער. און דער טויער איבערן געסל, אונטער וועלכן עס באַוועגט זיך די זקנה, איז מיט אַ שוואַרצן שפּאַלט.

יאַנקל שער מאַכט אַ שפּאַן אַהינטער. יע, אַזוי האָט זי אויסגעזען, די אַכציק־יעריקע, עס פֿעלט בלויז... האַ, וואָס פֿעלט?

זײַנע וואַסערדיקע אויגן ווערן אויסגעפּוקלט מער. גיסן זיך איבער אויף דער פּאַליטרע. אַ נאַסע פֿלעמלדיקע ראָזקייט באַדעקט זײַן פּנים.

די זקנה איז געגאַנגען... מיט אַ של־ראש אויפֿן שטערן... דעם של־ראש האָט זי אויפֿגעהויבן פֿון דר'ערד, פֿון רינשטאָק...

— יאַנקל, ביסט אַ מאָלער, מאָל דעם של־ראש!

ער טונקט דעם פּענדזל אין די געפֿאַלענע טרערן, אין אַ שפּריצל רויט; און די זקנה, מיט דער בלאָנדער מיידעלע באַראַנטשיק, שפּאַנט שוין אונטערן צעשפּאָלטענעם טויער, צווישן באַגנעטן, מיט אַ קליין שטיבעלע אויפֿן שטערן, ווו עס וווינט גאָט.

— די א י ו ב ט ע, אַזוי וועט הייסן דאָס בילד.

ס'דערלאַנגט אַ ציטער די גאַלעריע. ביידע אָדלערס גיבן זיך אַ הייב. צוויי פּאָר שטורעמדיקע פֿליגל. צוזאַמען מיטן מאָלער יאַנקל שער, צוזאַמען מיט דער איובֿטע, צוזאַמען מיטן קניִענדיקן פֿענצטער, מיטן געסל, אַנטרינען די אָדלערס אין אַ בליצנדיקן וואָלקן.

Who blew away a church across the street? And how did the town hall get here, where the non-kosher butcher shop used to be?

Who lighted the lamps in the dead synagogue courtyard?

Wherefore, dear father, does the Gaon of Vilna's study deserve death by stoning? And for what reason does the sapling on the gate deserve death by fire?

Only the gutters haven't changed.

They too! They shine with blood...

Yankl Sher wants to smear up the canvas. Where is the truth, inside him or out the

And perhaps it's his palette that's at fault, eh?

He once saw a violin in the hands of a master. While playing it lost its sounds. The audience is stunned and its astonishment continues. The master is pale, like the rosin dust under the strings. But then he puts his ear to the instrument and says: Disti guished audience, the violin has just breathed its last. I ask you to rise and pay your respects...

He puts his ear to the palette. It's alive, alive.

6) Droppings of soot from the burning holy pages fall on his hair, fall on the canvas.

Suddenly he snatches the brush from his teeth. The brush, as though seized by the hunger of the artist, swallows, swallows the colours. The snowspots of the canvas disappear. Out of the young, fresh, springtime earth there blooms, more and more clearly, an old woman.

That's what she looked like, the eighty-year-old. Here she is alive again, alive again! A black Sabbath dress with rhinestone buttons. Her hair white, dazzling white, like frozen milk. Her face - a gnarl of silver wrinkles, quivering with vernal rivulets. Splash. Splash. In the rivulets dances the sun, casting reflections against cold bayonets. And the old woman, a bit hunched, carries a blond little girl piggy-back. - -

Behind the old woman - faces, faces. A chimney with a slaughtered throat. On one knee a window kneels in the air. And the gate over the street, under which the woman is moving, has a black crack.

Yankl Sher takes a step backwards. Yes, that's how she looked, the eighty-year-old, only it's missing...well, missing what?

His watery eyes protrude still more, spilling over onto the palette. A moist, flickering rosiness covers his face.

The old woman was walking...with a philactery on her forehead...she had picked up the philactery from the ground, out of the gutter...

-Yankl, you're an artist, paint the philactery!

He dips the brush into the fallen tears, in a blob of red; and now the old woman with the blond little girl piggy-back walks under the cracked gate, between the bayonets, with a little hut on her forehead, wherein lives God.

-The woman Job, that's what the painting will be called...

The balcony is shaken by a tremor. Both eagles rise. Two pairs of stormy wings. Together with the Woman Job, with the kneeling window, with the street, the eagles escape in a lightning-flashing cloud.

THE LAST OF THE BLIND

HER EYES ARE FLESHED not like everyone else's. They live in a separate face inside her—two magnetic needles.

The needles attract blossoming branches, sun and shade, colors like pulsating veins, faces, and above all, the face of her blind lover.

They met one another like two nights and their stony blindness struck up sparks.

When he, whose face is like a windowpane in the rain, climbs over the houses at night, waiting for the moon to throw him a silver herring, he plays on his long, inherited flute. He plays a haunting melody, a kind of birdlike elegy, and she, in the attic, sees her beloved in the mirror of his sounds.

Once he failed to return. A deaf soot covered the mirror. For her—it was as though she had been struck by another blindness.

She groped for his shadow, for the forelock of his shadow. The magnetic needles no longer brought him . . .

Someone had thrust a knife into a corpse!

Her fingers, ten buzzing bees, circled the attic emptiness where the air was charred, like white ash.

"Come here , sister!"

Her younger, clear-eyed, sister, half naked, a book under her arm, two braids like open scissors, emerged from the shimmering corner with a lamp in her hand.

"Teach me to dance. I've never danced; never in my life."

The lamp—an owl with one eye—is hung over a beam. Beneath it, in the light of its bloody eye, the two sisters dance. They are accompanied by the vanished flute, the birdlike elegy.

"Thank you, my dearest. Now leave me alone. I want to see whether God is blind."

A tremor passed through the attic, like a nest when it senses the saw.

The blind woman slowly approached the lamp, her buzzing fingers unscrewed the glass, wet her braids and her dress with kerosene, and the owl's eye flooded her with fire.

Through narrow streets like caves of ghosts—Sun.

Sun through bandaged panes. Sun in faces. Sun for the dead that cannot find death. People, split into two separate profiles, are grafted together in the crimson glow of her dance.

She herself, the blind woman, immersed in eyes of fire, kindles the streets, the city, the clouds, with her dance:

"If you are blind, my God, here, take my fire!"

די לעצטע פֿון אַלע בלינדע

אירע אויגן זענען פֿאַרפֿלייששט ניט דאָ ווו בײַ אַלעמען. זיי לעבן אינעווייניק, אין אַ באַזונדער פּנים — צוויי מאַגנעטישע נעדעלעך.

אָט די נעדעלעך ציִען־צו בליִענדיקע צווײַגן, זון און שאָטן, קאָלירן ווי קלאַפּנדיקע אָדערן, פּנימער און, דער עיקר, דאָס פּנים פֿון איר בלינדן געליבטן.

זיי האָבן ביידע זיך באַגעגנט ווי צוויי נעכט און זייער שטיינערנע בלינדקייט האָט אַרויסגעשלאָגן פֿונקען.

און אַז ער, מיט אַ פּנים פֿון אַ שויב אין רעגן, קלעטערט בײַ נאַכט איבער מויערן, די לבֿנה זאָל אים אַראָפּוואַרפֿן אַ זילבערנעם הערינג, שפּילט ער אויף זײַן לאַנגן ירושהדיקן פֿײַפֿיאַל, שפּילט אַ נאָגנדיקן ניגון, אַ מין פֿייגלשע לוויה, און זי, אין ביידעמל, זעט איר געליבטן אינעם שפּיגל פֿון זײַנע קלאַנגען.

איין מאָל האָט ער זיך ניט אומגעקערט. אַ טויבע סאַזשע האָט באַצויגן דעם שפּיגל. און זי — ווי נאָך אַ בלינדקייט וואָלט אַרײַן אין דער בלינדער!

זי טאַפּט זײַן שאָטן. די שעוועליורע פֿון זײַן שאָטן. די מאַגנעטישע נעדעלעך ציִען אים ניט צו...

עמעץ האָט אַרײַנגעהאַקט אַ מעסער אין אַ טויטן!

אירע פֿינגער — צען זשוזשענדיקע בינען — קרײַזן איבער דעם בוידעמדיקן חלל, וווּ די לופֿט איז איבערגעברענט ווי ווײַסער אַש.

— קום, שוועסטער!

איר קליינע, זעענדיקע שוועסטער, אַ האַלב נאַקעטע, אַ בוך אונטערן אָרעם, צוויי צעפּלעך ווי אַן אָפֿענע שער, קוואַלט אַרויס פֿון שימערדיקן ווינקל מיט אַ לעמפּעלע אין האַנט.

— לערן מיך אויס טאַנצן, איך האָב קיין מאָל ניט געטאַנצט, קיין מאָל ניט אין לעבן.

דאָס לעמפּל — אַ סאָווע מיט איין אויג — בלײַבט הענגען אויף אַ בעלקע. אונטער אים, אין שײַן פֿונעם בלוטיקן אויג, טאַנצן די צוויי שוועסטער. ס'באַגלייט זיי דער פֿאַרשוווּנדענער פֿײַפֿיאַל, די פֿייגלשע לוויה.

— אַ דאַנק, טײַערע, אַצינד לאָז מיך אַליין, איך וויל זען צי גאָט איז אַ בלינדער.

אַ ציטער נעמט דורך דאָס ביידעמל, ווי אַ נעסט בײַם דערפֿילן אַ זעג.

און די בלינדע גענענט פּאַוואָליע צום לעמפּל, די זשוזשענדיקע פֿינגער דרייען אַראָפּ דעם קאַפּטור, באַנעצן מיטן קעראָסין אירע צעפּ, איר קליידל, און דער סאָוועס אויג טוט אַ פֿלייץ מיט פֿײַער.

איבער געסלעך ווי היילן פֿון גײַסטער — זון. זון. זון.

זון אין באַנדאַזשירטע שויבן. זון אין פּנימער. זון אין מתים, וואָס געפֿינען ניט דעם טויט.

מענטשן, צעשפּאָלטענע אין צוויי באַזונדערע פּראָפֿילן, פֿאַרביינערן זיך ווידער בײַ דעם רויזיקן אָפּשײַן פֿון איר טאַנץ.

און זי אַליין, די בלינדע, דורכויס אין פֿײַערדיקע אויגן, צינדט אָן מיט איר טאַנץ די געסלעך, צינדט אָן די שטאָט, צינדט אָן די וואָלקנס:

— ביסטו בלינד, מײַן גאָט, נעם צו מײַן פֿײַער!..

BETWEEN CHIMNEYS

LIKE THE MEMORY of the Angel of Death the moon moves quickly to the ruins of a black street and remains hanging between two chimneys.

Long, simmering shadows gush from its veins, like black blood from a slaughtered horse, and melt the snow beneath through to the pavement.

A human form appears from a chimney, like a wild duck in a dark pool:

"Sheyn-de-le!"

From the chimney across the street, another emerges:

"Tsal-ke!"

"Sheyndele, we have to live."

"Of course. How long have we been lying, or standing, in these chimneys?"

"Not so long. This is only the third moon. Are you cold?"

"Cold? When the moon shines, this soot covering me looks like a silver fox. I'm not afraid of the cold. As long as they don't light a fire in the house below. I think sparks are coming out of the chimney . . ."

"No one lives on this black street. The sparks are stars, lucky stars."

"No Tsalke, stars are cold and these sparks are hot, like needles. Hot as kisses, really, but much more dangerous."

צווישן צוויי קוימענס

ווי דער זכרון פֿון מלאך־המוות שווימט האַסטיק די לבֿנה צו די רויִנען פֿון אַ שוואַרצער גאַס און בלײַבט הענגען צווישן צוויי קוימענס.

לאַנגע, זידנדיקע שאָטנס קוואַלן אַרויס פֿון אירע אָדערן, ווי שוואַרץ בלוט פֿון אַ דערהרגעט פֿערד, און צעשמעלצן אונטער זיך, ביזן ברוק, די שנייען. אַ מענטש אַנטפּלעקט זיך פֿון אַ קוימען, ווי אַ ווילדע קאַטשקע פֿון אַ טונקעלן וואַסער:

— שיינ—דע—לע!

פֿונעם קוימען, אויף דער אַנדער זײַט גאַס, קריכט אַרויס אַ צווייטער:

— צאַל—קע!

— שיינדעלע, מיר מוזן לעבן.

— יע, צאַלקע. ווי לאַנג ליגן מיר אָדער שטייען מיר אין די קוימענס?

— ניט לאַנג, סך־הכל די דריטע לבֿנה. איז דיר קאַלט, שיינדעלע?

— קאַלט? אַז די לבֿנה באַלײַכט זעט אויס אויף מיר די סאַזשע ווי אַ זילבערפֿוקס. פֿאַר קעלט האָב איך ניט קיין מורא. מע זאָל נאָר אונטן, אין מויער, ניט אײַנהייצן. מיר דאַכט, פֿונקען ציִען זיך פֿון קוימען.

— קיינער וווינט ניט אין דער שוואַרצער גאַס. און די פֿונקען זענען שטערן. מזלדיקע שטערן.

— ניין, צאַלקע, שטערן זענען קאַלט און די פֿונקען — הייס, נאָדלדיק. הייס ווי קושן, יע, נאָר אַ סך געפֿערלעכער.

"Who are you thinking of, Sheyndele, let's be honest. I saw you myself . . ."

"When you're kissing, you can't see, so how did you see?"

"By the pit . . . just before we escaped, you smiled at someone. *What* a smile. Who is he?"

"Really, Tsalke, to be jealous in a chimney . . . very well, then, I'll tell you. It was—"

The echo of heeled boots interrupted the sentence.

Into both chimneys, one facing the other across the black street, the faces disappeared.

— שיינדעלע, וועמען האסטו אין זינען, לאמיר זיין אפנהארציק. כ׳האב אליין געזען...

— אז מע קושט זיך זעט מען ניט, ווי אזוי האסטו געזען?

— לעבן גרוב... איידער מיר זענען אנטלאפן, איידער מיר האבן זיך באהאלטן אין די קוימענס, האסטו צו עמעצן געשמייכלט. אזוי געשמייכלט. ווער איז ער?

— איי, צאלקע, זיין אייפערזיכטיק אין א קוימען... גוט, כ׳וועל דיר זאגן, ס׳איז געווען — —

אן אפקלאנג פון געקאוועטע שטיוול האקט איבער דעם זאץ.

אין בײדע קוימענס, איינער אנטקעגן אנדערן, איבער דער שווארצער גאס, פארשווינדן די פנימער.

THE PEASANT WHO SAW GOD

IN A SEMICIRCLE like a taut bow, the firing squad stands around the ditch with rolled up sleeves aiming at the wheel of fortune—a pile of prisoners.

The glow from a brass pyre in the nearby woods, with logs of half-rotted skeletons, casts a shimmer of burning shadow over the bones of the living dead that look like a single corpse—the earth looks like this when it is sliced and overturned by the plough.

Only the grandmother, with both grandchildren at her side—an old grey eagle with outstretched wings—only she retains the immortality of her face.

The grandmother has remained among the last.

Both children kiss her hands with faint lips:

"Grandma, why are so many people falling?"

The grandmother raises her head. The sky is blue and clear. One gigantic moon. From the spring of her eyes falls a tear that she had kept hidden for many years. The tear spreads, trickles, and floods the moon.

It begins to cloud over, to rain, with warm grandmotherly tears. The tears quench the pyre and fill the ditch.

The grandmother closes her eyes, blindly snatches up one of the children, and begins to run.

Has she saved Khane or Mirele? She dare not think. The child sleeps and the grandmother whispers: Khane-Mirele, Khane-Mirele . . .

She makes her way through the soaking dark. Khane-Mirele is asleep on her shoulders. She reaches a village. A light flickers behind the pane of a peasant hut.

The grandmother sloshes through the water. She stumbles, picks herself up, and knocks at the door of the hut as at the heart of an angel.

"Kto?"

"Good man, let us in . . ."

The door opened slowly, and a peasant, half naked, with a lamp in one hand and a whip in the other, appeared on the porch.

He raised his whip over the old woman.

A voice like a white wing sounded from the old woman's lips: "What are you doing? Are you blind? Can't you see God's presence in the rain?"

The long whip in the peasant's hand, which was aimed at the grandmother, bites him like a snake. He can neither raise his hand nor lower it.

By the light of the lamp he sees: an old woman with long white hair, as though drenched with lime; her eyelashes are trimmed with tiny droplets, like pincushions stuck with needles. On her shoulders she carries a child—a blue lamb.

And behind her, among the strands of rain, beaded with quivering pearls, floats a figure, stretching its long lightning finger out toward him.

The peasant's knees buckle. The lamp falls from his hand. The blue lamb around the grandmother's neck wakes with a sudden bleat:

"Granny!"

דער פויער וואס האט געזען גאט

אין א האלבן קרייז, ווי אן אנגעשפאנטער בויגן, שטייען ארום קאנאווע די שיסער מיט פארקאשערטע ארבל און צילן אין "רעדעלע פון מזל" — אין א קופע פארמישפטע.

דער אפשיין פון א מעשענעם שייטער אין דערבייזיקן וועלדל, מיט ביימער פון האלב צעפאלענע סקעלעטן, באשימערט מיט ברענענדיקע שאטנס דאס געביין פון לעבעדיקע טויטע, וואס אלע זעען זיי אויס ווי איינער — אזוי זעט אויס ערד, ווען אן אקער צעשניידט און קערט זי איבער.

בלויז די באבע, מיט בײדע אייניקלעך ביי די זייטן — א גרייז גרויע אדלערין מיט צעשפרייטע פליגל, בלויז זי האלט־אויף די אייביקייט פון איר פנים.

די באבע איז פארבליבן פון די לעצטע.

בײדע אייניקלעך קושן אירע הענט מיט פארחלשטע ליפן:

— באבע, נאכסאל פאלן דא אזוי פיל מענטשן?

די באבע פארהייבט דעם קאפ. ס׳איז בלא און לויטער. איין ריזיקע לבנה. פון דער באבעס אויגנקוועלכל שווימט ארויס א טרער, וואס זי האט אויסבאהאלטן לאנגע יארן. די טרער שווימט, ריזלט און פארפלייצט די לבנה. ס׳נעמט וואלקענען, רעגענען, מיט ווארעמע באבישע טרערן. זיי, די טרערן, פארלעשן דעם שייטער, פילן אן די קאנאווע.

באבע פארמאכט די אויגן און בלינדערהייט אזוי כאפט זי איין אייניקל — און לאזט זיך לויפן.

וועמען געראטעוועט — חנהלען צי מירעלען? מע טאר ניט קלערן. ס׳קינד שלאפט און די באבע שעפטשעט:

— חנה־מירעלע, חנה־מירעלע...

זי בלאנדזשעט אין דער צעווייקטער פינצטערניש. אויף די אקסלען שלאפט חנה־מירעלע.

באבע קומט אין א דארף. הינטערן שויב פון א כאטע צאפלט א פייערל.

באבע טאפטשעט אין וואסער. פאלט, הייבט זיך אויף, און קלאפט אן אין כאטע ווי אין הארץ פון א מלאך.

— קטא?

— גוטער מענטש, לאז אריין.

ס׳עפנט זיך פאוואליע די טיר. און א פויער, האלב נאקעט, מיט א לעמפעלע אין איין האנט און א בייטש אין דער אנדערער, באווייזט זיך אויפן גאניק.

און ער פארהייבט די בייטש איבער דער זקנה.

נאר דעמאלט שלאגט ארויס א קול, ווי א ווייסער פליגל, פון דער אלטיטשקעס ליפן:

— מענטש, וואס טוסטו, ביסטו בלינד, זעסטו ניט אז אין רעגן איז גאט?

די לאנגע בייטש אין האנט פון פויער, פארמאסטן אויף דער באבען, דערלאנגט אים א ביס ווי א שלאנג. ער קאן די האנט ניט הייבן, ער קאן זי ניט אראפלאזן.

אין שיין פונעם לעמפעלע זעט ער:

אן אלטיטשקע מיט לאנגע, ווייסע האר ווי באגאסן מיט קאלך. די וויעס באהאנגען מיט קליינע טראפנס — באנאדלטע קישעלעך. אויף די אקסלען טראגט זי א קינד — א בלא שעפסעלע.

און הינטער דער באבען, צווישן פעדעם רעגן, באצויגענע מיט צאפלדיקע פערל, שוועבט ארום א געשטאלט און ציט אויס צום פויער א לאנגן בליציקן פינגער.

די קני בייגן זיך. דאס לעמפל פאלט ארויס פון האנט. און דאס בלאע שעפסעלע, ארום האלדז, וואכט אויף:

— באבע!

THE RING

A HANDFUL of panting shadows drew me at night over the half frozen swamps, where the thin, deceptive moon-ice cracked every so often with the howl of a wolf beneath our tired, bruised feet.

The waters—old and pungent, with all kinds of weeds and roots, sunken birds and lunatic animals that the moon had lured out of their warm caves and entangled in the swampnets—gave off a sharp sour smell, like a cherry brandy that someone had set to age thousands of years ago.

The handful of shadows penetrated ever deeper into the swamps. Although one person gave little thought to the next, everyone's needs were bound together in a secret eye-language, and all of us, drunk with exhaustion, tumbled onto a mossy hill and sank into a marshy sleep.

Only our breaths, rings in a pool, bored softly into the echoing resounding emptiness, and filled it with floating circles.

No one gave the order to rise. Our lips, like dismembered fingers, couldn't move.

Mist rose from the damp warmth of our bodies, and our clothes, with icy prickly bristles, stuck to the skin.

I resolved not to fall asleep. Someone has to stand guard, like the moon above. It too is tired after wandering through the skyswamp. There too, up in the skyswamp, there is a mossy hill, the divan of the swampking. But the moon is cleverer than we, and doesn't fall under anyone's spell . . .

My feet drifted into a sweet frozenness. I couldn't move them.

As my body pressed against the bloated hilltop, swollen with icy water, the water slowly rose from below and welded my skull into a thin, glassy mold.

But then the tips of my toes began to feel a gentle, heavenly warmth. And in the air directly in front of me there smiled a pair of silver-green eyes, flecked with the glitter of the moon.

This can't be a wolf, I thought. A wolf is the enemy of every smile.

In fact it soon became clear that the smiling silver-green eyes were part of a female face and that the girl herself was warming my icy feet with the silken sunniness of her body. She had pulled off my heavy tattered boots and enticed my feet into her warm nest.

"You, you," the girl whispered, her breath nestling against mine, her face like blue marble in motion: It's been more than three years since I sent my glances, migrant tears, out looking for you. When the earth locked itself over me, I sprouted like a tree, and when a whip drove me to the stake, I swallowed the fire and made it submit to me. With whose power—but yours? That time in the garden, when we parted, you gave me a ring as a gift, your mother's gold ring with a gleaming ruby. Admit it: you cast a spell on the ring so that my love would never stop shining like the ruby. It has been my protective angel, warding off all the deaths, and melting them away like mites under light.

She pulled off the ring, held it forward for me to recognize, and carved sweet words with it into the air as into the bark of a tree. Only then did I feel the reality that often disguises itself in dreams.

A machine gun opened fire like a sewing machine and raised from the swamp a root like an elephant's trunk.

The handful of shadows rose from the moss and set out once more ever further into the swamps.

Among the thin bare trees, the rotted treehulks, the day smoldered like yellow sulphur.

A stork, with long red legs, stood in the shimmering swamp with its beak frozen in the ice.

Behind me people were falling. The eyes in front didn't see it but those in the back of our heads did.

Suddenly the girl stopped short:

"I have to run back to the hill. I've lost the ring."

And before I could stop her, her hand fluttered away from mine like a white dove.

I was left alone. Alone as the stork with its beak frozen in the ice.

...א בינטל סאפענדיקע שאטנס — האבן מיר געצויגן ביי נאכט איבער די האלב פארפרוירענע זומפן, וואס זייער דינער, אפנארערישער לבנה־אייז האט יעדער ווייַלע, דא־דארטן, זיך געשפאלטן מיטן געהויל פון א וואלף אונטער די מידע, צעשניטענע פיס.

די וואסערן — אלט און שטארק, מיט כלערליי קרייַטעכצער אוןווארצלען, פארזונקענע פייגל און חיות־לונאטיקער, וואס די לבנה האט פארמאניעט פון דיווארעמע היילן און זיי פארפלאנטערט אין די זומפנעצן — האבן געשלאגן מיט א שארפער זויערקייט, ווי א מין ווישניאק, וואס עמעץ האט "געשטעלט אייַנצושטארקן" מיט טויזנטער יארן צוריק.

דאס בינטל האט זיך פארנומען אלץ טיפער אין די זומפן. און כאטש איינער האט ווינציק באטראכט דעם אנדערן, האבן אלעמענס פארלאנגען זיך פארקניפט אין א סודותדיקער שווארצאפל־שפראך, און מיר אלע, פארשיכורטע פון מידקייט, האבן זיך ארויפגעוואליעט אויף א מאכיק בערגעלע און זענען פארזונקען אין ליימיקן דרעמל.

בלויז די אטעמס — רינגען אין א וואסער — עגבערן זיך שטיל אין הילכיקן קלינגענדיקן חלל און פילן אים אן מיט שוועבנדיקע קרייַזן.

קיינער באפעלט ניט מע זאל אויפשטיין. די ליפן, ווי אפגעהאקטע פינגער, קאנען זיך ניט באוועגן.

די לייַבער נעפלען ארויס די פייַכטע ווארעמקייט, און די קליידער, מיט אייַזיקע, גאלדיקע בערשטעלעך, קלעפן זיך צום לייַב.

ניין, כ'וועל ניט אייַנשלאפן. איינער מוז וועכטעווען, ווי אויבן די לבנה. אויך זי איז פארמאטערט פון בלאנדזשען אינעם הימלזומפ. אויך דארטן, אין הימלזומפ, איז פאראן א מאכיק בערגעלע, ווי דער נאכטלעג פונעם זומפקיניג. נאר די לבנה איז קליגער, לאזט ניט אנטאן זיך א כישוף...

מייַנע פיס פארשווימען אין א זיסער פארפרוירנקייט. איך קאן זיי ניט רירן. מיטן צודריקן ס'לייַב צום אויפגעפרישטן בערגעלע, וואס האלט אין זייַן שוואמיקייט דאס אייַזיקע וואסער, הייבט זיך דאס וואסער אויף פאוואליע פון דער טיפעניש און פארשמידט מייַן שארבן אין א דינעם גלאזיקן פורעם. נאר דעמאלט דערשפירן די שפיצפינגער פון מייַנע פיס א צערטלעכע גן־עדנדיקע ווארעמקייט. און פונקט אנטקעגן, אין דער לופטן, שמייכלען צו מיר זילבער־גרינע אויגן, אדורכגעשטרייַפט מיטן בליאסק פון דער לבנה. — קיין וואלף איז דאס ניט — איז דורכגעלאפן א מחשבה. א וואלף איז א שונא פון יעטוועדער שמייכל...

און טאקע באלד האט זיך אנטפלעקט, אז די שמייכלענדיקע זילבער־גרינע אויגן זענען דאס אייגנטום פון א מיידל־פנים און אז די מיידל אליין ווארעמט עס מייַנע אייַזיקע פיס מיט דער זייַדענער זוניקייט פון איר לייַב. זי האט עס אראפגעצויגן מייַנע שווערע, צעפליקטע שטיוול און פארלאקט מייַנע פיס אין איר ווארעמער נעסט אריַין.

— דו־דו, שעפטשעט די מיידל, און איר אטעם טוליעט זיך צו מייַנעם, און איר פנים — ווי בלאער מירמל וואלט זיך באוועגן: שוין איבער דריי יאר ווי כ'האב ארויסגעשיקט מייַנע בליקן, וואנדערנדיקע טרערן, דיך צו געפינען. ווען די ערד האט זיך איבער מיר פארשלאסן — בין איך אויפגעגאנגען ווי א בוים, און ווען א בייַטש האט מיך פאריאגט אין שייַטער־הויפן — האב איך ס'פייַער פארשלונגען אין־זיך און עס אונטערטעניקט. מיט וועמענס כוח? — מיט דייַנעם. דעמאלט אין גארטן, ווען מיר האבן זיך צעשיידט, האסטו א רינגעלע, דייַן מאמעס א גאלדן רינגעלע מיט א פינקלדיקן רובין, א מתנה מיר געגעבן. זייַ זיך מודה: האסט דאס רינגעלע פארכישופט, און מייַן ליבשאפט האט ניט אויפגעהערט צו גליִען ווי זייַן רובין. דאס איז מייַן גוטער מלאך, אין אים האבן זיך אפגעשלאגן אלע טויטן און ווי מילבן אונטער ליכט, זיך צעשמאלצן.

זי האט אראפגעצויגן דאס רינגעלע, צודערלאנגט נענטער, כ'זאל עס דערקענען, און אויסגעקריצט מיט אים אין דער לופטן, ווי אין קארע פון א בוים, זיסע ווערטער. ערשט דעמאלט האבן איך דערפילט די ווירקלעכקייט, וואס פארשטעלט זיך אפט אין חלומות.

ס'האט זיך דערהערט א שטעפערייַ פון א קוילן־וואַרפער, וואס האט אויפגעהויבן פון זומפ א ווארצל ווי א נאז פון א העלפאנד.

דאס בינטל שאטנס האט זיך א הייב געטאן פון מאך און צוריק זיך געלאזן אלץ וויַיטער אין די זומפן.

צווישן די דארע, הוילע ביימער, די "סוכאסטאיען", האט זיך געריכערט דער טאג ווי געלער שוועבל.

א בוטשאן מיט לאנגע, רויטע פיס, איז געשטאנען אין שימערדיקן זומפ מיטן שנאבל אייַנגעשמידט אין אייַז.

הינטער אונדז פאלט מען. די פאדערשטע אויגן זעען עס ניט, אבער די הינטערשטע אין פאטילניצע — יא.

מיט א מאל שטעלט זיך אפ די מיידל:

— איך מוז לויפן צוריק, צום בערגל, כ'האב פארלוירן ס'רינגעלע.

און איידער איך באוויַז זי אפצוהאלטן, איז שוין איר האנט פארפלויגן פון מייַנער, ווי א ווייַסע טויב.

כ'בין געבליבן אליין.

אליין ווי דער בוטשאן, וואס זייַן שנאבל איז פארשמידט אין אייַז.

װער פֿון די חבֿרים ס'איז געפֿאַלן, און װער ס'איז אַנטרונען אין דער װילדערניש.

איך שרײַ: אַהו! ניוכע װי אַ װאָלף נאָך איר אָטעם, לויף אַ באָרװעסער אַהין און צוריק, און באַך! — פֿאַרזונקען ביזן האַלדז אין אַ װאַסערגרוב. דער טאָג האָט זיך פֿאַרלאָשן װי אַ שװעבעלע. דאָס פֿאַרברענטע "העלצל" אין אַ דינעם רויטלעכן צאַנקען האָט נאָך באַלויכטן אַ װײַלע דעם האָריזאָנט.

דערנאָך האָט זיך אַראָפּגעלאָזן די נאַכט װי אַן עקדיש.

אויף מאָרגן, אין דולער בלאָנדזשעניש, האָב איך ענדלעך דערטאַפּט דאָס בערגל. נאָר פֿון מײדל איז דאָרט פֿאַרבליבן נאָך װיניקער װי פֿון אַ חלום. כ'האָב זיך קוים באַפֿרײַט פֿון װאַסערנעץ און דערשלעפּט זיך צו אַ װעלדל, — אַ באַװױנטן פֿון לויטער בעריאָזעס.

פֿאַרשיכּורט פֿון ייִאוש און גלויבן האָב איך אויסגעריסן פֿון דר'ערד אַ שטײן און גענומען זעצן מיט אים אין אַן אויסגעהוילטער בעריאָזע, דער עלטסטער אין װאַלד. אײן זעץ מיטן שטײן, נאָך אַ זעץ, נאָך אַ זעץ, ביז די קלעפּ, ערבֿ־דונערדיקע, דומפּע, האָבן זיך צעשפּליטערט אין עכאָס. דער שטײן האָט זיך צעקרישלט צוזאַמען מיט מײַנע לעצטע מחשבֿות. און דעמאָלט האָט זיך אַנטפּלעקט אַ געשטאַלט — זיך אַנטפּלעקט צװישן די הויכע צעשונדענע בעריאָזעס, װי אַ בעריאָזע פֿאַרװאַנדלט אין אַ מענטשן.

צו ערשט האָבן זיך באַשאַפֿן שװאַרצאַפּלען — זאַלציקער בורשטין, אָקערשט פֿון ים אַרויס.

אַ װײַלע שפּעטער — אַ צעפּלאָשעטער קאָפּ אין אַ קרוין פֿון דערנער. אַרום האַלדז אַ שלאַנג.

אַרום לײַב די קלײדער — צעפֿליקט, צעדריבלט אין זיך הוידענדיקע צויטן.

צװישן זײ — דאָס אַנטבלויזטע לײַב, אין מאָן־רויטע פּליאַמעס.

— העי, װער ביסטו, די כּלה פֿון זומפּקיניג?

די שלאַנג אַרום האַלדז האָט געשאָקלט מיטן קעפּעלע אויף ניין.

די געשטאַלט האָט זיך דערנענטערט.

און פּלוצעם — פֿון איר לינקער האַנט פֿינקלט אַ רינגעלע, דאָס רינגעלע מיטן טראָפּן בלוט פֿון רובין.

...פֿון דעמאָלט אָן, װען אין חלום, װוּ קלאַנגען גײען אַרום װי מענטשן, אַנטפּלעקט זיך מיר אַ ליד, אַן אויסגעבענקט ליד װאָס כ'האָב ליב, נאָר בײַם אויפֿװאַכן װערט דאָס ליד נעלם, װי די טײַערע מײדל אין יענע זומפּן, — נעם איך זעצן מיט אַ שטײן פֿון װערטער זיך אין האַרצן אַרײַן, זעצן אַזוי לאַנג, ביז דער שטײן צעקרישלט זיך, ביז איך פֿאַל מיטן לעצטן אָטעם אויף דר'ערד. אין אַזאַ מינוט, טרעפֿט עס, קומט צו מיר אין דער װירקלעכקייט דאָס פֿאַרשװוּנדענע ליד, נאַקעט און צעבלוטיקט, נאָר מיט אַ גאָלדן רינגעלע פֿון ליבשאַפֿט — און עס שמייכלט דורך טרערן.

צום אָנדענק פֿון אַ פּעלצל

בײַם װערן אַ פּעלצל ביסטו פֿאַרבליבן אַ שעפּעלע.

װען מײַן מאַמע האָט דיך אויסגעקויפֿט בײַ אַ קירגיז אַ הונדערט־יעריקן פֿאַר אַ טאָרבעלע זאַלץ און מיך דערפֿרייט מיט דער מתּנה צום זיבעטן געבוירן־טאָג — איז אַזוי װי דער מאַמעס אָטעם װאָלט אַרײַן אין מײַנע בײנדלעך, װי איך װאָלט אָנגעטאָן אַ לעבעדיקע זון...

קרומאויגיק און צעשניטן פֿון קינזשאַלן האָבן מאַרשירט אין שנײען די טעג. אין דיר האָב איך באַשאַפֿן מײַן ערשט ליד — אַ שנײמענטש.

אַ גײַסט בין איך געװען אין דײַנע פֿליגל. פֿון זיך אַלײן פֿאַרשװוּנדן. זיבן שטראַליקע טויבן האָבן מיך געבראַכט אַהײם.

האָסט מיך באַגלײט איבער צײַטן, לענדער, מיטן ניגון פֿון דער קינדהייט — אַ װאַרעם פֿידעלע.

האָסט געזען װי דער צפֿון־שטערן האָט מיך געטאָן אַ ראַך...

װען כ'בין געװאָרן פֿאַר דיר צו גרויס, האָסטו מיר אָפּגעגעבן דײַנע הענט — די צװײ אַרבל, צו פֿאַרלענגערן די פֿרײַנדשאַפֿט.

דיר, מײַן פּעלצל, האָב איך פֿאַרטרויט מײַנע לבֿנהדיקע פּאַפּירלעך, מיט בלינדע צעהאָפּקעטע שורות, װי דער טאַנץ פֿון אַ שיכּור אין שניי.

און שפּעטער, װען מײַן טויבנשלאַק איז אַװעק מיט די װאָלקנס, װער נאָך, אויסער דיר און אַ טשאַטע װוּנדן, האָבן מיך באַגלײט!..

װען מײַן פּנים האָט זיך פֿאַרביטן אין אַ פֿאַרקװעטשטן פֿינגער, האָסטו ניט דערלאָזן דעם פֿיאָלעטן אײַז צו פֿאַרגליװערן מײַן שמייכל.

און אײן מאָל בײַ נאַכט, אין אַ װאַלד, איבער שלאַנגען באַלזאַמירטע אין אײַז, האָט אַ פֿרוי באַקומען װײען... און אין דיר, אין דײַן װאַרעמער נעסט, איז אַרײַן דאָס בלאָע קינדעלע, — בלאָ װי דו.

און אַ צװײטן מאָל, — אַ נאַקעטער, בלויז מיט דיר אויף די אַקסלען, האָב איך געריטן צו דער מאָרגנדיקער זון איבער אַ שלאַכטפֿעלד. דער שניי — אַ לויטערער בײַנאַכטיקער הימל. מײַן פֿערד — אַ הימען איבערן שניי. פֿונעם שניט אין זײַן אָדערדיקן האַלדז פֿאַלן גאָלדענע פֿישעלעך. מײַנע ריפּן זענען באַצױגן מיט זײַנע. הויט איז איבעריק. ביסטו אויך געװאָרן איבעריק, צי האָסטו דערפֿילט מײַן ראַנגלעניש און, װי אַ בליק װאָס איז אָנגעבלויט פֿון קלוגשאַפֿט, זיך אַראָפּגעלאָזן אין שניי?

דיבאָם האָט זיך געשטעלט דאָס פֿערד. זײַן רײַטער האָט דערזען — אַ בלאָ שעפּעלע בלאָנקעט אין דער אײביקייט:

— מע — מע... מאַ — מע...

און אַ װאָלף, אין שניי אַ געשליפֿענער, אַ בלאַנקער, פֿירפֿיסיקער מעסער, שנײַדט די געגנט.

Some of my friends had fallen and others had escaped into the wilderness.

I shouted Ahoo! sniffing after her breath like a wolf, running barefoot back and forth until plop!—I sank up to my neck in a waterhole.

The day went out like a match. The charred matchstick continued to light the horizon for a while with a thin reddish flicker. Then night slunk down like a lizard.

The next day, maddeningly lost, I finally stumbled on the hill. But of the girl there remained even less than a dream.

I managed to free myself of the waternet and got as far as a thicket, inhabited solely by birchtrees.

Drunk with despair and faith, I tore a rock from the ground and began pounding it against a hollow birch, the oldest in the forest. One bang with the rock, another, and another, until the blows, dull like gathering thunder, shattered into echoes.

The rock crumbled with my last thoughts.

And then a figure appeared. It appeared among the tall skinned birch trees like a birch transformed into a human being. First pupils of the eyes formed—salty amber fresh from the sea. A moment later—a disheveled head in a crown of thorns. A snake around its neck. The clothes over the body—frayed, shredded into dangling tatters. Among them an uncovered body in poppy-red stains.

"Hey, who are you, the bride of the swampking?"

The snake around the neck shook its head. No.

The figure drew closer.

And suddenly—from its left hand there sparkled the ring with the blood drop of the ruby.

From that time on, in my dreams, where sounds stroll about like people, when a poem reveals itself to me, a poem I longed for and love, that vanishes when I wake like the beloved girl in those swamps—I begin to pound my heart with a rock of words, to pound until the rock crumbles and I fall to the ground with my last breath. Sometimes, at such moments, the vanished poem comes back to me in all reality, naked and bloodied, but with a gold ring of love, smiling through tears.

IN MEMORY OF A FUR

IN BECOMING A FUR you remained a lamb.

When my mother ransomed you from a hundred-year-old Kirgizian for a pouch of salt and surprised me with the gift on my seventh birthday—it was as if my mother's breath had entered my bones, as though I had donned a living piece of the sun . . .

Slanteyed and slashed by daggers the days marched past in snow. Inside you I created my first poem—a snowman.

I was a spirit in your wings. Invisible even to myself. Seven radiant doves transported me home.

You accompanied me through time, through countries, with the melody of childhood, a warm small fiddle.

You saw how the north star gave me a scratch . . .

When I outgrew you, you gave me your hands, the sleeves, to prolong our friendship.

To you, my fur, I entrusted my moonstruck scraps of writing with their blind, hoppity lines, like the dance of a drunkard in snow.

And later, when my dove nest vanished with the clouds, only you and a pack of wounds accompanied me.

When my face had been transformed into a dried up finger, you kept the purple ice from freezing my smile.

Once, at night, in a forest, over snakes embalmed in ice, a woman was seized by pains . . . and into you, your warm nest, the infant was placed—blue, like you.

Another time, naked, with only you on my shoulders, I rode toward the morning sun across a battlefield. The snow—a clear night sky. My horse—a hymn over the snow. From the cut in its veiny neck fell little golden fish. My ribs were stretched along those of the horse. Skin was unnecessary. Did you become unnecessary too, or did you feel my struggle and, like a glance of blue intelligence, drop into the snow?

The horse reared. His rider saw—a blue lamb lost in eternity:—maaa-maaa . . . ma-ma . . .

And a wolf, carved out against the snow, an unsheathed fourfooted knife, cut through the countryside.

דער טויט פון אן אקס

מיט ברענענדיקע הערנער, צוויי אויסגעקרימטע וואקסענע ליכט, אונטער א געלן שטראליקן אראָל, טראגט זיך אן אקס מיט א הייזעריקן רעווען פונעם פלאמענדיקן שטאל ארויס, ווי אין זיין האלדז וואלט געבליבן שטעקן א גילדענער חלף. דאס צוגעקלעפטע טרוקענע מיסט פון זיין הינטערטייל רייכערט זיך אין פיאלעטע קנוילן און זיינע פאדערשטע פיס, ארויף ביז דער געמבע, פלאקערן ביים סאמע פלייש ווי אונטערגעצונדן ווילדגראז.

דער פאלנדיקער ערשטער שניי, גלייך עמעץ וואלט פאריאגט פון הימלשלאק א ריזיקע טשאטע פערל־ווייסע יונגיטשקע טויבן, פארטריבן זיי אויף דער זינדיקער ערד אין מיטן זייער ווארעמען שלאף — דער שניי קאן דעם פייער ניט אײַנלעשן. ווען די פונקען, די רויטע פליענדיקע נאדלען, וועקן אויף מיט א דינעם שטאך די פאלנדיקע טויבן — דויערט ניט קיין „אוי״ — און די טויבן ווערן פארשלונגען פונעם זשעדנעם פייער. און מיטן כוח פון די פארשלונגענע שנייטויבן בושעוועט נאך ווילדער, מיט מער הנאה, דאס פייער אויף זיין קרבן, שמידט אים אין קופערנע ריפן, זיצט אויף זיין רוקן ווי א נאקעטער סאטיר און שמייסט דעם אקס מיט שייטערדיקע בײַטשן.

צו זיינע אויערן דערטראגט זיך א מממו, א גרויליק בענקענדיקער מממו, א דונער מיט אפגעהאקטע פליגל.

ער קען ניט ענטפערן. ס'מויל איז אפן, נאר ניט אנדערש — ער האט פארלוירן די צונג.

זיין אימפעט יאגט אים ווייטער, ס'פייער הייבט פון דער ערד, פון די שקיעהדיק פינצטערע זומפן וואס ציען זיך ביז צו אן אזערע.

ערשט דעמאלט, ווען ער שטורעמט אריין ביז די קני אין אזערע, און מיט די פארטאפלטע עליפסענע אויגן, ווי צונויפגעשמאלצן גלאז פון א סך קאלירן, דערזעט ער אין וואסער נאך אן אקס, א קאפויערדיקן, מיט די ברענענדיקע הערנער אראפ, אין הימל אריין — נעמט זיך קנייטשן אויף זיין פנים א מענטשלעכער שמייכל.

עס פלאצן זיינע קופערנע ריפן.

דער שניי שיט און שיט.

און דער אקס, דרייט אויס דעם קאפ אויף לינקס, אין דער ריכטונג צו זיין היימישן דערפל, וואס פון אים איז בלויז פארבליבן א פינצטערער קוימען, ווי א טויטע האנט, און ער טוט זיך קיין ריר ניט.

א ווײַלע פלעמלען נאך די הערנער, ווי ליכט צוקאפנס פון א טויטן, און לעשן זיך צוזאמען מיטן טאג.

הינטערן גאלדענעם שלייער

די זון, אין גרינע פלעקן, א הענגענדיקער זומפ, האט זעט אויס, באשלאסן קיין מאל ניט אונטערגיין.

פארפרוירן אין מיטן גאנג זענען די טריט פון בלישטשענדיקן פרילינג. זיין אטעם אין וואלדס טיפעניש — א נאסער שפיגל.

ביים ראנד פון וואלד — צוויי גייער.

יאאכים, דער שמיד פון זאסלע, — פארויס. ארום פעלצל א שטריק, אויף זיין פלייצע די שטעך פון א געלער לאטע, וואס דא אין וואלד איז זי פארשוווּנדן. און אויפן אקסל טראגט ער א האק. די האק — א בלאנקער סקעלעט פון א וואלף, מיטן קאפ דעם פלאטשיקן אהינטער. א וואלף אזא, וואס האט אליין זיך צעריסן...

דער צווייטער גייער בין איך. א זעג, א באציינערטער פאנצער, באשיצט מיינע ריפן. יאאכים האט דאס אזוי מיך אויסגעלערנט אנצוטאן די זעג. "ס'איז האנטיקער און מע לאכט פון קוילן".

גלייך יעגער ביים אויסשמעקן א חיה, לויערן מיר ביידע אויף אונדזער קרבן. דער קרבן באדארף זיין א בוים. אזא בוים, וואס מע רופט "סוכאסטאי", וואס זיין קארע צעפאלט ווי גלידער פון א מצורע, די שטאלענע ווארצלען האבן זיך פארוואנדלט אין אדערן אש, און דאס נאקעטע צעשפאלטענע לייב איז העל־בלא ווי ברענענדיקער ספירט —

מיר לויערן אויף א טרוקענעם בוים, זיין האלץ זאל פלאקערן מיט דער ערשטער שוועבעלע.

דער פארבלאנדזשעטער אקס אין וואלד, מיט וועמעס בלוט ס'האט יאאכים געלאשן זיין האק — פרירט שוין איניקע מעת־לעת ביי אונדזער ערדשטיבל און ניטא קיין לייטיש האלץ פאר א באטעמטן מאלצייט.

דער טויטער אקס ליגט אין שניי, אויף א זייט, און זיין קארשיקע פעל איז האלב אפגעשונדן, פון האלדז ביזן דיקן בויך — ניט ווייטער. ס'קומט אויס: ער ליגט אין א ווייס בעט אונטער א זיידענער קאלדרע.

— העי!

THE DEATH OF AN OX

WITH BURNING HORNS, two twisted wax candles under a radiant yellow halo, an ox lunges from the flaming stable with a hoarse bellow, as if a gilded slaughter-knife had remained stuck in its throat. Purple rings rise like smoke from the dried manure on its backside, and along the forelegs as far up as the jaw the very flesh blazes like kindled wildgrass.

The first snowfall—as if someone had chased a great flock of pearl-white baby doves from their heavencoop, forcing them to sinful earth from out of their warm sleep—the snow cannot quench the fire. When the sparks, flying red needles, wake the falling doves with a thin prick—it lasts less than a sigh—the doves are swallowed up by the greedy fire. With the power of the swallowed snowdoves the fire rages ever wilder, more joyously around the victim, chaining the ox in copper ribs, sitting on its back like a naked satyr and lashing it with pyreal whips.

Its ears catch the sound of a distant mooing, a terrible yearning mooo, a thunderclap with severed wings.

It cannot answer. Its mouth is open, but it has truly lost its tongue.

Its momentum drives the ox forward, the fire rising from the ground, from the dark sunken swamps that reach all the way to a lake.

Only then, when it storms into the lake up to its knees, and when its reflected elliptical eyes, like molten glass of many colors, catch sight of a second ox in the water, upside-down, with its burning horns pointing downward, into the sky—a human smile begins to wrinkle its face.

Its copper ribs burst.

The snow falls and falls.

The ox turns its head to the left, in the direction of its home village where only one dark chimney remains, like a dead hand, and remains motionless.

Its horns flicker for a while, like candles beside a dead man, and are extinguished with the day.

BEHIND THE GOLDEN VEIL

THE SUN, in green stains, a suspended swamp, has apparently decided never to set.

The steps of glistening spring lie frozen in their tracks. Its breath in the deep forest—a damp mirror.

At the edge of the forest walk two men. Yoachim, the blacksmith of Zosle, in front. A rope around his jacket. On his back the stitchmarks of a yellow star that vanished here in the forest. On his shoulder he carries an axe—a naked skeleton of a wolf with its flattened head hanging down behind, a wolf that had torn itself apart . . .

I walk behind him. A saw, a toothy shield, protects my ribs. This is how Yoachim taught me to wear it: it's handier and you can laugh off the bullets.

Like hunters stalking an animal, we track our prey. We are after a tree, the kind whose bark falls apart like the bones of a leper, whose roots have become veins of ash, and whose naked, cracked body is light blue, like burning alcohol. We are stalking a tree so dry that its wood will kindle with the first match.

The ox that strayed into the forest, with whose blood Yoachim had quenched his axe, has been lying frozen for a long time beside our home in the ground, and there is no decent wood for a tasty meal.

The dead ox lies on its side in the snow, its cherry-colored fur half skinned, from the neck to the fat stomach, no further. It seems to be lying on the white bed, under a silk blanket.

— וואָס איז געשען, יאָאַכים?
— שאַ. אַנטקעגן אַ "סוכאָסטאָי"...
— דײַן פֿאַנטאַזיע!
— ניין, ברודערקע, אַזאַ בוים דערקענט מען בײַ נאַכט. אַרום אים, זעסט, — אַ גאָלדענער שלייער.

מיר קומען־צו נענטער און יאָאַכים האָט געטראָפֿן: אַ דיקער, אַלטער, קנאָכיק־צעפֿוילטער דעמב, אָן לײַב און אָן לעבן.

— ער וועט קלעקן אָפּצובראָטן אַ סטאַדע אָקסן, טרוקן ווי פּעך, — זעצט יאָאַכים די האַק אין בוים אַרײַן.

איך באַטראַכט דעם קרבן נאָך אַ מאָל און די זעג פֿליט אַרונטער פֿון גוף מיט צוויי שטאָלענע פֿליגל.

— יאָאַכים, דער בוים איז אײַנגעהילט אין רויך, עס טרערן מיר די אויגן.

— אַ טומאַן איז בײַ אים רויך! ווערסנעצײַט וואַנדערן די טומאַנען ווי מענטשן, און זייערע מידע פֿיס רוען אָפּ אויף די ביימער. די זעג, לאָמיר פֿידלען!

און די זעג בײַסט אײַן די ציינער אינעם דעמב און דער שניי אונטן ווערט באַזיפּט מיט פּורפּורנעם זעגמעל.

— יאָאַכים, אַ טומאַן זאָל זײַן ביטער? אַ האַרץ — נו, יע, אָבער ניט קיין טומאַן...

יאָאַכיםווישט מיטן אַרבל די אויגן און די זעג בלײַבט שטיין אין בוים ווי אַ שיף צווישן קריִעס.

מיר טרעטן אָפּ עטלעכע שפּאַנען פֿון דעמב און וואַשן אויס מיט שניי די פֿאַרביטערטע אויגן.

— יאָאַכים, וואָס זאָגסטו אַצינד? ווערסנעצײַט וואַנדערן די טומאַנען ווי מענטשן...

דער שמיד פֿון זאָסלע האַלט זיך בײַם זײַניקן:
— ביטערע טומאַנען. לאָמיר זעגן ווײַטער!

מיר זעגן, זעגן און דאָ, ניט צו גלייבן, פֿון טויטן בוים — אַ לעבעדיקער ניגון.

און אַ ייִד אַנטפּלעקט זיך אונטער הענגענדיקער קאָרע, אין אַ טלית, און ער שמייכלט מיט דער זעלבער גאַליקער גרינקייט ווי די זון וואָס וויל ניט אונטערגיין:

— אין אָט דעם בוים לעבן מיר שוין אַ צוואַנציק חדשים. יע, מײַנע ייִדן, מײַן ווײַב און איך. אונטן, אין אַ פֿוקסנהייל באַקט זי בולבעס און איך, אויבן, זאָג תהילים. אַ דאַנק דיר, גאָטעניו, וואָס איך בין ניט אײַנגעשלאָפֿן, אַ נס, אַ נס. וואָלט איך ניט געזאָגט תהילים וואָלט איך דאָך אײַנגעשלאָפֿן און די זעג אײַערע וואָלט מיך דעמאָלט צעשניטן.

"Hey!"
"What's the matter, Yoachim?"
"Hush. In front of us there . . . our tree . . ."
"You're imagining things."
"No. You can recognize this tree at night. See—there's a golden veil around it."

We approach it and Yoachim is right: a thick, gnarled and rotting oak tree, without a trace of life.

"It'll be enough for roasting a herd of oxen, it's as dry as pitch." Yoachim swings the axe into the tree.

Once again I consider our prey and the saw flies from my body with two steel wings.

"Yoachim, this tree is enveloped in smoke. My eyes are tearing."

"Why, he can't tell the difference between mist and smoke! In the springtime mists wander around like people, and their tired feet rest on the trees. Let's have the saw and get moving!"

The saw bites into the oak and the snow underneath becomes sprinkled with purple sawdust.

"Yoachim, can a mist be bitter? A heart, perhaps, but not mist . . ."

Yoachim wipes his eyes with his sleeve, and the saw sticks in the tree like a ship between icefloes.

We step away from the oak and wash our stinging eyes out with snow.

"What do you say now, Yoachim? In the springtime mists wander around like people . . ."

But the blacksmith of Zosle insists: "Bitter mist. Let's keep sawing!"

We keep sawing and sawing and suddenly, incredibly, from the dead tree—a live melody.

A Jew appears under the dangling bark in a prayer shawl, and his smile is the same bilious green as the sun that refuses to set.

"We've been living in this tree, my fellow Jews, for twenty months. Yes, my wife and I. She bakes potatoes in a foxhole down below, and I recite the psalms up here. Thanks to you, dear God, I didn't fall asleep. A miracle. If I hadn't been reciting the psalms I would have fallen asleep, and your saw would have cut me in two."

אַ לוויה אין רעגן

אַ מאַן מיט אַ שווערן זאַק אויף דער פּלייצע דערנענטערט זיך צו אַ פֿינצטערער שטאָט אין אַ גאָסרעגן. אַ בליץ — דאָס בלוט פֿון אַ צעשפּאָלטענעם שפּיגל — צינדט אָן דעם רעגנס פֿלייצנדיקע זײַלן. צווישן זיי — דער מאַן מיטן שווערן זאַק.

אַ שוואַרצע האַלבע לבֿנה, באַזיימט מיט גליִענדיקע ראַנדן, אַזוי זעט ער אויס.

ניין, אַזאַ רעגן־טעם האָט זײַן צונג נאָך קיין מאָל ניט געפֿילט. ניט קיין רעגן — אַ הימלישער כּישוף־מאַכער האָט צעשמאָלצן די צײַט! נעכטן, הײַנט, מאָרגן — ניטאָ, ניטאָ. דער פֿרילינג פֿון אָדם הראשון און דער ווינטער פֿון אָדם האַחרון זענען צעשמאָלצן אין אַ ריזיקן קעסל וואָס איז אויסגעשמידט פֿון וואָלקנס. דער קעסל האָט געפּלאַצט. און די צעגאַנגענע צײַט מבולט אַכזריותדיק איבער דער ערד, און באַלד־באַלד וועט זי פֿאַרשלינגען דעם גייער מיט זײַן שווערן זאַק אויף דער פּלייצע.

ער קאָן ניט לייקענען: די פֿיס גייען, עס גייען די פֿיס און עס גייט דער רעגן. אַ סימן, ברודערקע, אַז אָרט איז נאָך אַלץ אויפֿן אָרט, אַז אַ שפּליטער פֿון דער צײַט־נשמה איז ערגעץ פֿאַרבליבן. ניט סתם ערגעץ — נאָר טאַקע אין זײַן ברוסט. קלאַפּ־קלאַפּ — די צײַט אַרבעט. צײַט און אָרט האָבן זיך, קענטיק, ליב. דער שׂכל דער נאַרישער קאָן זיי ניט צעשיידן...

אַ גראָע צעכוואַליעטע וואַנט, ווי אין דער וואַנט וואָלטן זיך געטרונקען וועלף, שווימט אַרויס הינטער די זײַלן פֿון רעגן.
— דער מאָנאַסטיר פֿונעם הייליקן פּאַוועל.

דאָ, אין מאָנאַסטיר, אין געוועלבטן רויט־ציגלדיקן קאַמער פֿון דער שוועסטער אורשוליאַ, טרעפֿן זיך וואַלדמענטשן. אַ מאָל אַנטרינט אַהער אַ פֿאַרמישפּטער, מיט קוילן אין לײַב, וואָס אין מיטן פֿלי האָבן זיי חרטה געהאַט... אַ מאָל — אַ טיפֿוס־קראַנקער, אין אַ צעפֿליקטן סאָלדאַטסקן שינעל ווי אַ צעשאָסענע פֿאָנע, וואָס בלויז דער אָדלערל אויף זײַן איינציקן קנאָפּ טראָגט אים נאָך אויף זײַנע זוניקע פֿליגל.

דאָ, אין מאָנאַסטיר, האָט אים אורשוליאַ געראַטעוועט. שפּעטער איז זי געוואָרן די פֿאַרבינדלערין מיטן וואַלד און ער, דער מאַן מיטן זאַק, פֿלעגט קומען אַהער נאָך ידיעות.

A FUNERAL IN THE RAIN

A MAN with a heavy sack on his back approached a darkened city in the pouring rain. Lightning—the blood from a cracked mirror—illumined the streaming pillars of rain. Among them—the man with the heavy sack.

He looked like a black half moon trimmed with glowing edges.

His tongue had never tasted such rain before. It wasn't rain—a heavenly magician had melted down time! Yesterday, today, tomorrow, were gone. The springtime of the first human being and the winter of the last had melted together in a huge cauldron forged out of clouds. When the cauldron burst, molten time flooded brutally over the earth, and would soon overtake the traveler with his heavy load.

He could not deny that his feet were moving. His feet continue and the rain continues. It's a sure sign, buddy, that space is still in its place, that a splinter of the time-soul persists somewhere. Not just anywhere, but inside his own breast. Tick-tock. Time was at work. Time and space would seem to be fond of one another. The foolish intellect can't separate them . . .

A grey undulating wall, as though wolves were drowning within it, drifted out from behind the pillars of rain.

The Monastery of Saint Paul.

Here, in the monastery, in the vaulted, red-brick chamber of Sister Ursula, people of the forest came to meet. Sometimes a man condemned to death escapes here with bullets in his body that suffered regret in mid-flight . . . Sometimes—a typhus victim in a tattered soldier's cloak like a shot-up flag, with only the eagle on his one remaining button carrying him along on its sunny wings.

Here, in the monastery, Ursula had saved his life. Later she became his liaison with the forest, and he, the man with the sack, would come here for news.

ער געדענקט, אַז לינקס, בײַם צעשויבערטן וועלדל, איז דאָ אַ קאַנאַווע אונטער דער וואַנט, וואָס איז פֿול מיט בריִענדיקע קראָפּעווע. דורך דאַנען באַקומט מען זיך אַרײַן אין הויף.

אַצינד וואָלט ער גרײַלעך וועלן, אַז קראָפּעווע זאָל אים בריִען און ברענען די פֿיס, די הענט, דעם זכּרון — אַבי אים זאָל וויי טאָן. זענען דווקא אירע גלאָזיקע נעדלעך באַהאַלטן פֿון רעגן... אוי, ברודערקע, ווי עס בענקט זיך אַ מאָל נאָך ווייטיק. נאָך אמתן, געשמאַקן ווייטיק! דאָס קאָן בלויז פֿאַרשטיין אַ געליימטער, וואָס די נעגל פֿון זײַנע פֿינגער זענען איבערגעצויגן איבערן גאַנצן לײַב.

דאָס זיבעטע פֿענצטערל. זעקס. זיבן. און אָנקלאַפּן צו דער שוועסטער אורשוליאַ דאַרף מען זיבן מאָל.

פּאַוואָליע עפֿנט זיך אַ בלײַענע טיר.

אַ געלע, דערשראָקענע ליכט, מיט אַ וואַקסענעם פֿײַערל — בינען זענען אויפֿגעשטאַנען תּחית־המתים פֿון זייער זשומענדיקן וואַקס, — בלאָנדזשעט הינטערווײַלעכץ אין פֿינגער דינע, איידעלע פֿון אַ גליקלעך־דערשראָקענער פֿרוי און מאָלט־אויס אויף די רויטע קוואַדראַטענע ציגל פֿון קאָרידאָר אַ געדרייטן, וואַסערדיקן שטעג.

די יונגע פֿרוי, זײַן רעטערין, אין אַ נעפּלדיק־צעפֿאָלדעוועט נאַכטהעמד, שוועבנדיק אַהינטער, מיט די אויגן צום גאַסט, זעט אויס אין קאָרידאָר ווי אַ רוסאַלקע אין פּערל, וואָס טונקט זיך, שווימט און מאַניעט אים פֿון טונקל־ברענענדיקע כוואַליעס. און ער, מיטן זאַק אויף דער פּלייצע — אַ פֿישער מיט אַ נעץ...

ער לאָזט איבער דעם זאַק אין אַ נישע פֿון קאָרידאָר און די שמאָלע טיר פֿון אורשוליאַס קאַמער, אַ צודעק פֿון אַ דעמבענער טרונע, ווערט פֿאַרהאַקט הינטער ביידן.

— קאָליאַ, וואָס איז געשען. זעסט דאָך אויס ווי דײַן זיידע?

קאָליאַ, אָדער קאָפּל, ווי מ'האָט אים גערופֿן אין שטוב, ציט זיך אויס אויפֿן דיל, אין אַ ווינקל, מיט די האָריקע הענט איבערן קאָפּ — ער, דער קאָפּ, זאָל ניט אַנטלויפֿן.

— גערעכט, אורשוליאַ, איך זע אויס ווי מײַן זיידע, ווײַל די אייביקע יונגשאַפֿט איז אַרײַן אין דיר.

זי ברענגט אַ האַנטעך, אַ פּעקל בגדים.

— טו זיך איבער. די קליידער זענען דײַנע. האָסט זיי דאָ איבער־געלאָזן מיט אַ יאָר צוריק.

— אורשוליאַ, וויפֿל איז דער זייגער?

— צוויי.

— אַ דאַנק, ניט כּדאַי בײַטן די קליידער. אין אַ שעה אַרום וועל איך ציִען ווײַטער. זעסטו, אַ גלעזל מילך...

ווען אורשוליאַ קומט מיטן גלעזל מילך, שלאָפֿט שוין קאָפּל אַ געשמידטער אין זיסע קייטן.

זי פֿאַרלייגט זײַנע אָפּהענטיקע הענט אַרום איר נאַקעטן האַלדז און ברענגט אים, עלעהיי אַ האַלב דערטרונקענעם, צו דעם אינדזל פֿון איר בעט.

אירע ליפּן, שפּיציק־וואַרעמע, שפּרינגען איבער זײַן ביינערן פּנים, ווי פֿייגעלעך וואָס קאָנען נאָך ניט פֿליִען — איבער דערנער.

ס'נאַכטהעמד נעפּלט פֿון איר אַוועק. איר זוניק לײַב טריקנט אויס פֿון זײַן געביין דעם רעגן.

— קאָליאַ, כ'האָב דיך פֿריִער געזען אין חלום. ביסטו איינער צי צוויי? ניין, ביסט איינער, בלויז דעמאָלט ווען דו ביסט ניטאָ ביסטו צוויי.

ס'פֿײַער פֿון ליכט — אַ קאַרליק מיט אַ ברענענדיקן הויקער — פֿאַרזינקט אַלץ מער אין זײַן וואַקסענעם קבֿר.

— בלויז דעמאָלט ווען דו ביסט ניטאָ ביסטו צוויי...

דער רעגן טוט אַ זעץ אין שויב מיט זײַנע בלײַענע פֿויסטן.

אַ זעץ אין קאָפּלען.

זײַנע וויִעס פּלאַצן.

ווער טוליעט אים? ווער זייגט דעם סם פֿון זײַנע גלידער? אוי, ער קאָן נאָך פֿאַרשפּעטיקן!

ער באַפֿרײַט זיך, קאָפּל, פֿון איר זוניקן צויבער, שפּרינגט אַרויס פֿון בעט, קומט צו לויפֿן מיטן זאַק, וואָס ער האָט איבערגעלאָזן אין קאָרידאָר, און געשווינד גיט ער אים אַ לייג אויפֿן געלעגער.

אורשוליאַ פֿאַלט צו זײַנע פֿיס מיט אַ געוויין:

— מײַן זאַק מיט זינד, מײַן זאַק מיט זינד!

— אורשוליאַ, ניט דײַנע די זינד, קאָנסט זיך איבערצײַגן.

אַ יונגע אַנטבלויזטע פֿרוי אין אַלט־גראָען פֿאַררייכערטן גאָלד פֿון דער קאַפּטשענדיקער ליכט, אויפֿן הינטערגרונט פֿון רויטע ציגל, בינדט פֿונאַנדער אין בעט, זיך שטיקנדיק פֿון טרערן, דעם ערדענעם צעאַקערטן זאַק און פּלוצעם דערלאַנגט ער זי פֿון זיך אַ שלײַדער ווי אַן עלעקטרישער שטראָם —— און אַ מתים־ריח גיט אַ שלאָג אין קאַמער:

He remembers that to the left, near the neglected grove, there was a culvert under the wall, full of stinging nettles. That was the entrance to the yard.

Right now he longed to be stung and burned by those nettles, his feet, his hands, his memory—anything to feel some pain. As if in spite, the glassy needles are hidden from the rain . . . Oh, buddy, how we sometimes long for pain, for real, savory pain! Only a paralytic could understand that, someone whose fingernails had grown to cover his entire body.

The seventh window. Six. Seven. Knock seven times for Sister Ursula.

Slowly a lead door swung open.

A yellow frightened candle with a waxen flame—bees resurrected from their buzzing wax—faltered in the thin, delicate fingers of a surprised woman, and traced a twisted, watery path along the red square bricks of the corridor.

The young woman, his savior, in a flowing nightdress, moving backward in the corridor with her eyes on her visitor, looked like a mermaid of pearl, diving, swimming, and luring him from the dark burning waves. He, the man with the sack on his back—a fisherman with a net.

He left the sack in a niche of the corridor and the narrow door of Ursula's chamber, the cover of an oak coffin, shut behind them.

"Kolya, what's happened? You look like your own grandfather."

Kolya, or Kopl as he was called at home, stretched out on the floor in a corner, with his hairy hands over his head lest it run away.

"You're right, Ursula. I look like my grandfather because eternal youth is yours."

She brought him a towel and a bundle of clothes.

"Change into these. They're your clothes. You left them here a year ago."

"Ursula, what time is it?"

"Two."

"Then there's no need to change, thanks. In an hour I'll have to move on. Now, a glass of milk . . ."

When Ursula returned with the milk, Kopl was already asleep, a captive in sweet chains. She folded his lifeless hands around her neck and dragged him, as if half-drowned, to the island of her bed.

Her lips, warm and pursed, skipped over his bony face like birds that cannot yet fly—over thorns.

The nightgown fell from her like a mist. Her sunny body dried the rain from his bones.

"Kolya, I saw you before in my dream. Are there one or two of you? No, only one. There are two of you only when you're not here."

The flame of the candle—a midget with a burning hump—sunk ever deeper into its waxen grave.

"There are two of you only when you're not here . . ."

The rain punched against the windowpane with leaden fists.

It struck Kopl. His eyelids burst open.

Someone was caressing him. Someone was sucking the poison from his limbs. Hey, he might be late!

Kopl freed himself from her sunny magic, jumped off the bed, brought in the sack that he had left in the corridor, and quickly hoisted it upon the cot.

Ursula fell at his feet with a cry: "My bag of sins! My bag of sins!"

"Ursula, they're not your sins. See for yourself."

The young woman in the ancient-grey smokey gold of the sputtering candle, against the background of red brick, choking back her tears, untied the earth-encrusted sack on the bed. All at once it sent her reeling like an electric current—and a smell of corpses filled the room.

A dead boy—a broken sculpture in transparent blue marble, his hair a wreath of thorns around his forehead, and his lower lip a reclining question mark, looked out at the two figures with a sepulchral stare.

"Kolya, who is this boy? Who is this dead angel?"

He pulled the sack back over the broken sculpture and told her:

"This dead angel is Yulek, my ten year-old friend. On an oak tree, inside a snowy nest, near lake Narocz, I caught sight of the boy covered with snow. His wounds shone through the snow like the lightning through the pane in this room. At the foot of the oak lurked a wolf with a gnawed shadow. As soon as I drew near, the wolf, with the shadow in his teeth, withdrew.

"I took the boy down from the tree. He looked like a frozen owl. Just imagine, Ursula, we knew each other. The girl who used to swim around in my body like a needle was his sister. And do you know who saved him in the city, before he came to the forest? Incredible—a dog-catcher! When a horde of two-legged fire was chasing my young friend, a dogcatcher caught him with a lasso and hid him among the captive dogs in his wagon.

"From the moment I found the boy in the tree, he became the apple of my eye.

"A month ago, when the first purple storks teased a springtime smile over the forest, the enemy trapped our unit in a horseshoe. It looked as if there were only one way out: to join the partisans under Commander Czarnohuz on the other side of the Narocz.

"It was a phosphorous moonlit night. In a long line, like ants, we made our way over the ice of the lake.

"I carried Yulek on my shoulders. A living prayer. He had frozen both legs up in the oak. Primitive remedies did little to help. His breath and mine became one. No, we exchanged breaths.

"In the middle of the lake, from behind drifts of snow, the enemy suddenly loomed. The night, purple fire, kindled our faces in the ice. I washed out my eyes in blood so that the keenness of snow and fire shouldn't be blunted, and with the living prayer on my shoulders, with legs that had become animals, I ran between the bullets, ever closer to the fir trees on the other shore. Once there—a wolf, a green spark shooting wolf, with his shadow in his teeth, began chasing us, leapt upon the boy clinging to my neck. But in that split second—it sounds like a story from the Bible—when the wolf hung in mid-air, the enemy's bullets pierced its skull.

"A few days after the battle, which remained inscribed in the icy scroll, Yulek disappeared. How? When he could scarcely stand on his feet? I don't know. I searched for him a long time, and finally found him beside the dead wolf.

"Yulek was mourning his savior. I couldn't tear him away from the dead wolf.

"'It's not a wolf,' he insisted, 'but a dog.' A dog! The same star had guarded them both when the dogcatcher took pity on the boy and hid him in his wagon. Later, with the freed dog, he had come to the forest.

"At night, when Yulek was asleep on the lake, curled up against the icy fur, I took the creature away from him and buried it somewhere. But the boy never stopped sobbing:

"'I want to go with him, who went up into the moon . . .'

"From then on, he didn't eat. He would only swallow ice. He turned himself to ice. A frozen melody.

"Tell me yourself: should I bury Yulek in a swamp? Abandon his remains to rot? I've been carrying my dead little brother for a month now on my back. I want to bury him in the city where he was born. Ursula, what time is it?"

"Three."

"There's still time. I'll manage everything by sunrise."

"Kolya, the city is full of soldiers. There are comrades hanging over the green bridge."

"Rain is a good shield. The heavenly armies will drive off the earthly ones. Do you have a small shovel here?"

Ursula dressed herself in Kopl's clothes that he had left in the monastery a year before. She brought a shovel and stood by the bed.

"The shield will protect us both!"

Kopl pulled the sack over his back. Once again in his stooped position he looked like a black half moon embroidered with glowing edges.

Ursula unbolted the door. Before they slipped out of the room, she put the sheet from her bed under her coat.

The candle—a midget with a burning hump—with its final wax tear escorted the funeral into the rain.

אַ טויטער ייִנגל — אַ צעבראָכענע סקולפּטור פֿון בלאָען, דורכזעיִקן מאַרמאָר, די האָר — אַ לאָרבערקראַנץ פֿאַרפֿלאָכטן אַרום דעם שטערן, און די אונטערשטע ליפּ, אַ ליגנדיקער פֿרעגצייכן, קוקט אָן פֿון זאַק אַרויס מיט קבֿרדיקע בליקן די צוויי געשטאַלטן.

— קאָליאַ, ווער איז דער ייִנגל, ווער איז דער טויטער מלאך?

ער ציט אַריבער דעם זאַק איבער דער צעבראָכענער סקולפּטור און דערציילט:

— ווער איז דער טויטער מלאך? ס'איז יוליק, מײַן צען־יאָריקער פֿרײַנד. אויף אַ דעמב, אין אַ שנייִיקער נעסט, האָב איך דערזען לעבן דער אָזערע נאַראָטש אַ פֿאַרשנייטן ייִנגל. זײַנע ווונדן האָבן געלויכטן דורכן שניי, ווי דאָ אין קאַמער דאָס געבליץ דורכן שײַבל. אַרום דעמב האָט זיך געדרייט אַ וואָלף מיט אַ צעגריזשעטן שאָטן. קוים כ'האָב זיך צו אים דערנענטערט, איז דער וואָלף, מיטן שאָטן אין די ציין, פֿאַרשוווּנדן.

איך האָב אַראָפּגענומען דעם ייִנגל פֿון דעמב. ער האָט אויסגעזען ווי אַ פֿאַרפֿרוירענע סאָווע. און שטעל זיך פֿאָר, אורשוליאַ, מיר האָבן זיך דערקענט: אָט די, וואָס איז אַרומגעשווומען אין מײַן לײַב ווי אַ נאָדל, איז געווען זײַן שוועסטער. און ווייסטו ווער ס'האָט אים אין שטאָט, איידער ער איז געקומען אין וואַלד, געראַטעוועט? ניט צו גלייבן — אַ היצל! ווען אַ האַרדע צווייפֿיסיקע פֿײַערן האָבן זיך געיאָגט נאָך מײַן יונגן פֿרײַנד, האָט אַ היצל פֿאַרוואָרפֿן איבער זײַן האַלדז אַ פּעטליע און אים באַהאַלטן צווישן געכאַפּטע הינט אין־וואָגן. זינט איך האָב געפֿונען דעם ייִנגל אויפֿן דעמב, איז ער געוואָרן מײַן שוואַרצאַפּל.

צוריק אַ חודש, ווען די ערשטע פֿיאָלעטע בוטשאַנעס האָבן אַ צי געטאָן אַ ווערסנעדיקן שמייכל איבערן וואַלד, האָט דער שונא אַרײַנגענומען אונדזערע מענטשן אין אַ פּאָדקעווע. ס'האָט אויסגעזען, אַז מיר האָבן בלויז איין וועג: זיך פֿאַראייניקן מיט די וואַלדמענטשן פֿון קאָמאַנדיר טשאַרנאָהוז אויף דער אַנדער זײַט נאַראָטש.

ס'איז געווען אַ פֿאָספֿאָרנע לבֿנה־נאַכט.

אין אַ לאַנגער שורה, ווי מוראַשקעס, ציִען מיר איבערן אײַז פֿון דער אָזערע. יוליקן טראָג איך אויפֿן אַקסל. אַ לעבעדיקע תּפֿילה. אויפֿן דעמב האָט ער אָפּגעפֿרוירן ביידע פֿיסלעך. באָבסקע רפֿואות האָבן ווינציק געהאָלפֿן. זײַן אָטעם און מײַנער — איין אָטעם. ניין, מיר האָבן זיך ביידע געביטן מיט די אָטעמס.

אין מיטן אָזערע, אויס בערגלעך שניי, האָט פּלוצעם זיך אַ הייב געטאָן דער שונא. די נאַכט, אַ פֿיאָלעטער פּאָזשאַר, האָט אָנגעצונדן אין אײַז אונדזערע פּנימער. איך האָב אויסגעוואָשן מיט בלוט מײַנע אויגן, די שווערדיקייט פֿון שניי און פֿײַער זאָל ניט ווערן טעמפּ, און מיט דער לעבעדיקער תּפֿילה אויפֿן אַקסל, און מיט פֿיס וואָס זענען געוואָרן חיות, לויף איך צווישן קוילן אַלץ נענטער, נענטער צו די יאָדלעס אויפֿן אַנדערן ברעג. און דאָ — ערשט אַ וואָלף, אַ גרינער פֿונקען־שפּריצנדיקער וואָלף, מיט זײַן שאָטן אין די ציין, יאָגט זיך נאָך אונדז ביידן, און שוין דערלאַנגט ער אַ שפּרונג אויף דעם ייִנגל, דעם פֿאַרקלאַמערטן אַרום מײַן האַלדז. נאָר אין יענעם אויגנבליק, ס'קלינגט ווי אַ מעשׂהלע פֿון תּנך, ווען דער וואָלף איז געהאַנגען אין דער לופֿטן, האָט דעם שונאס קויל אַדורכגעהאַקט זײַן שאַרבן.

אין אייניקע טעג נאָך דער שלאַכט, זי איז געבליבן פֿאַרקריצט אין דער אײַזיקער מגילה, איז יוליק פֿאַרשוווּנדן. ווי אַזוי? ער איז דאָך קוים געשטאַנען אויף די פֿיסלעך? אויף דעם קאָן איך ניט ענטפֿערן. האָב אים לאַנג־לאַנג אַרומגעזוכט און ענדלעך אים געפֿונען לעבן טויטן וואָלף.

יוליק האָט באַוויינט זײַן רעטער. כ'האָב ניט געקאָנט אים אַוועקנעמען פֿונעם טויטן וואָלף.

— ס'איז ניט קיין וואָלף — האָט ער געטענהט, — אַ הונט, אַ הונט! איין שטערן האָט באַשיצט ביידן, ווען דער היצל האָט זיך דערבאַרעמט איבערן ייִנגל און אים באַהאַלטן אין וואָגן. שפּעטער, באַנאַנד מיטן באַפֿרײַטן הונט, איז ער געקומען אין וואַלד.

בײַ נאַכט, ווען יוליק איז געשלאָפֿן אויף דער אָזערע, צוגעטוליעט צו דער אײַזיקער פֿעל, האָב איך צוגענומען פֿון אים די באַשעפֿעניש און ערגעץ באַגראָבן. נאָר דער ייִנגל האָט ניט אויפֿגעהערט כליפּען:

— איך וויל צו א י ם, וואָס איז אַרײַן אין דער לבֿנה...

פֿון דעמאָלט האָט ער ניט געגעסן. בלויז אײַז געשלונגען. און אַליין געוואָרן אײַז. אַ פֿאַרפֿרוירענער ניגון.

זאָג אַליין: זאָל איך מקבר זײַן יוליקן אין אַ זומפּ? איבערלאָזן אין זשאַווערדיקן הפֿקר זײַן געביין? אַ חודש האָב איך געטראָגן מײַן טויט ברודערל אויף דער פּלייצע. איך וויל אים באַערדיקן אין שטאָט פֿון זײַן געבוירן. אורשוליאַ, וויפֿל איז דער זייגער?

— דרײַ.

— ניט פֿאַרשפּעטיקט. ביז באַגינען וועל איך אַלץ באַווײַזן.

— קאָליאַ, אין שטאָט איז פֿול מיליטער. אויף דער גרינער בריק הענגען חבֿרים.

— רעגן איז אַ גוטער פּאַנצער. די הימלישע חילות וועלן פֿאַריאָגן די ערדישע. אַ רידל, אַ קליינער רידל איז דאָ פֿאַראַן?

אורשוליאַ טוט זיך אָן אין קאָפּלס קליידער, וואָס ער האָט איבערגעלאָזן מיט אַ יאָר צוריק אין מאָנאַסטיר. זי קומט מיט אַ רידל און שטעלט זיך לעבן בעט.

— קאָליאַ, דער פּאַנצער וועט באַשיצן ביידן!

קאָפּל נעמט דעם זאַק אויף דער פּלייצע. ווידער זעט ער אויס אין זײַן געבויגנקייט: אַ שוואַרצע האַלבע לבֿנה באַזוימט מיט גליִענדיקע ראַנדן. אורשוליאַ ריגלט אויף די טיר. און איידער זיי קנוילן זיך אַרויס פֿון קאַמער, נעמט זי מיט דעם לײַלעך פֿון בעט אונטערן מאַנטל.

און די ליכט — אַ קאַרליק מיט אַ ברענענדיקן הויקער — באַגלייט מיט איר לעצטער וואַקסענער טרער די לוויה אין רעגן.

ער געדענקט שוין אַליין ניט ווער ס'האָט אים פֿאַרטרויט די געהיימעניש. קאָן זײַן אַ חלום.

אַ חלום־קאַרליק, אויף קוועקזילבערנע פֿיסלעך, האָט זיך אַרײַנגעגנבֿעט אין זײַן נשמה, דורך אַ פֿענצטערל אַזאַ, וואָס ער האָט פֿאַרגעסן אינעווייניק צושליסן און אים דערציילט דעם סוד.

ס'קאָן אויך זײַן, אַזוי מיינט ער, אַז דער זקן, וואָס האָט זיך אויסבאַהאַלטן אין אַ אוהל אויפֿן בית־עולם און געוואָרט ביזקל זײַן לאַנגע פּורפּורנע באָרד, ווי אַ צווײַג ראַבינעס, וועט אַרײַנוואַקסן אין דער ערד און אים צוואָרצלען צו די טויטע — האָט עס אים דערציילט מיט זײַנע שטאַמלענדיקע ליפּן.

און אפֿשר — ער קאָן ניט שווערן אַז נ י ט — האָט דעם סוד אים אויסגעקלאָגט אויף מאַמע־לשון אַ קוקאַווקע.

ער געדענקט ניט ו ו ע ר, נאָר עמעץ האָט אים אין יענער צײַט אַרײַנגעשושקעט, אַז דאָרטן־און־דאָרטן, אויף טאָטערשע גאַס אין אַ ברונעם, איז באַהאַלטן אַ קעסטעלע פֿון פּימסנהאָלץ, וואָס איז פֿול מיט די טײַערסטע דימענטן — איינציקע אין דער וועלט.

דער פֿײַערדיקער עק פֿון מלחמה האָט זיך נאָך געצויגן דורך דער טויטער שטאָט, ווי אַ ריזיקע, פּרעהיסטאָרישע באַשעפֿעניש.

די שוואַרצע פלעצער פֿון אָפּגעברענטע טויערן האָבן באַלאַגערט ליימיקע וואלקנס, גלײַך די וואלקנס וואלטן אַראָפּגענידערט אָפּצובויען די שטאָט...

אין איינער אַ נאַכט האָט דער מענטש, אָנגעטאָן אין פּאַפּירענע בגדים, וואָס ער האָט געהאָט פֿאַר זיך אויפֿגענייט פֿון שמות פֿון הייליקע ספֿרים, זיך געלאָזן פֿון בית־עולם צו טאָטערשע גאַס אויפֿצוזוכן דעם ברונעם.

ווײַל כאָטש ער איז געווען עלנט ווי אַ פֿינגער, האָט די מעשה מיטן קעסטעלע פֿון פּימסנהאָלץ דערוואָרעמט זײַן געביין.

לאַנג זוכן דעם ברונעם האָט ער ניט באַדאַרפֿט. די לבֿנה האָט מיט בליציקן שימל אַרומגעלעקט זײַנע ווענטלעך און דערבײַ איז געלעגן דער ברונעמשטאַנג, ווי אַ תּליה וואָס קניט פֿאַרן געהאַנגענעם.

און דער מענטש האָט אַרײַנגעקוקט אינעווייניק און גאָרנישט ניט געזען, ווײַל זײַן פּנים איז באַפֿלעקט געוואָרן פֿון שפּינוועבס בײַם בייגן זיך איבערן מויל פֿון ברונעם.

האָט ער צעריסן אויפֿן פּנים די בלינדע שפּינוועב־נעץ און אַרײַנגעוואָרפֿן אין ברונעם אַ שטיין אויסצומעסטן, וועדליק דער צײַט פֿון זײַן פֿאַלן, די טיפֿעניש.

דער שטיין האָט אים געענטפֿערט.

און דעמאָלט האָט ער פֿון בוזעם אויסגעפּלאָנטערט אַ שטריק, זי פֿאַרקניפּט אַרום אַ האָק און ווי אַ קוימען־קערער אין אַ קוימען זיך אַרונטערגעלאָזט אין ברונעם.

לעבלעך איז געווען דאָס וואַסער ווי דאָס האַרץ פֿון אַן אַקאָרשט געשטאָרבענעם.

און ערשט דעמאָלט ווען די לבֿנה, ווי אַ פּערלנע טורקלטויב, האָט אַרויסגעפֿליגלט מיט אַ זיפֿץ פֿון ברונעם, האָט דער מענטש אויסגעפֿונען אונטערן וואַסער דאָס קעסטעלע פֿון פּימסנהאָלץ, אין בוזעם עס באַהאַלטן, און זײַנע ביינער האָבן געזונגען בײַם אַרויפֿציִען זיך אויבן.

דער מאָרגן־שטערן איז געהאַנגען איבער דער געגנט ווי אַ טראָפּן בלוט.

און דער מענטש איז געלאָפֿן איבער טליִענדיקע האָלאָוועשקעס, ביז וואַנען ער איז דערלאָפֿן צום אַלטן בית־עולם.

ערשט דאָרטן, מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ, און מיט אויגן ווי ווילדע מאָנבלומען, האָט ער אין ביידע הענט אַרײַנגענומען דעם אוצר און עס געהאַלטן אַנטקעגן.

און ער האָט דערזען אַ — שאַרבן.

אַ שאַרבן ווי אַלטער פּאַרמעט, מיט שטוינענדיקע צוויי לעכער און מיט אַ קלוגן, לעבעדיקן שמייכל, האָט אים אָנגעקוקט אין דער מפּולת און — ניט אויסגערעדט קיין וואָרט...

— שאַרבן, ווי איז דײַן נאָמען?

און אַז די ציין די פֿאַרביסענע פֿונעם שאַרבן האָבן אויף דעם ניט געענטפֿערט, האָט דער מענטש מער ניט אויסגעהאַלטן און אים אַ שלײַדער געטאָן אַן דר'ערד ווי משה די לוחות.

נאָר באַלד איז אים געקומען אויפֿן רעיון, אַז דער שאַרבן איז ענלעך צו זײַן טאַטן.

האָט ער באַדעקט מיט קושן דעם לעבעדיקן שמייכל און זײַנע פֿײַערדיקע טרערן האָבן זיך איבערגעגאָסן אין דעם שאַרבנס לעכער. בײַם קושן אים האָט ער דערפֿילט אַ היימישקייט. אַ וואַרעמער ניגון האָט זיך צעשפּילט אין זײַנע אָדערן.

אָבער פּלוצעם האָט אים אַ וויסטער כּוח אַ זעץ געטאָן אַהינטער:

— ניין, ס'איז ניט דער טאַטע, יענער האָט אַזוי ניט אויסגעזען.

און ער האָט נאָך אַ מאָל אין ביידע הענט אַרײַנגענומען דעם שאַרבן און ווי אַ הונט אַ צעשלאָגענער דערלאַנגט אַ וואָיע:

—ווי — איז — דײַן — נאָ — מען?

און דעמאָלט האָט דער מענטש דערהערט זײַן אייגענעם נאָמען.

און ער האָט דערפֿילט, אַז דער קאָפּ, וואָס ער טראָגט שוין אַזוי פֿיל יאָרן אויף די אַקסלען, איז ניט זײַנער.

האָט ער אויף זײַן קאָפּ אַרויפֿגעטאָן דעם שאַרבן, און צוהאַלטנדיק אים אַזוי מיט ביידע הענט, אין די פּאַפּירענע בגדים, וואָס ער האָט געהאַט פֿאַר זיך אויפֿגענייט פֿון שמות פֿון הייליקע ספֿרים — האָט ער זיך אַוועקגעלאָזן איבער דער טויטער שטאָט צו באַגעגענען די גאולה.

THE BOX OF GOPHERWOOD

HE HIMSELF no longer remembers who let him in on the secret.

It may have been a dream. A dream-midget on feet of mercury had stolen into his soul through a tiny window, one that he had forgotten to lock from the inside, and told him the secret.

Or it may have been the old man who went into hiding in a tomb in the cemetery, waiting for his long scarlet beard, like a branch of rowan-berries, to grow into the earth and root him to the dead, who told it to him with his stammering lips.

And maybe—he can't swear to the contrary—a cuckoo clucked him the secret in mother-tongue.

He can't remember who, but someone during that period had whispered to him that in such and such a place, on Tatar Street inside a well, lay a hidden box of gopherwood filled with the most precious diamonds, utterly unique.

The fiery tail of war still dragged through the dead city like a gigantic prehistoric creature.

The black spaces of burnt-out walls were besieged by clay clouds, as though the clouds had come down to rebuild the city.

One night, the man, dressed in paper clothes that he had sewn for himself out of pages torn from the holy books, set out from the graveyard to Tatar Street to find the well. Because although he was lonely as a finger, the story of the gopherwood box warmed his bones.

He didn't have to search long for the well. The moon was lapping its sides with flashes of mold and beside it lay the wellbeam, like gallows kneeling before a hanged man.

The man looked inside and saw nothing because his face was covered with sticky spiderwebs when he bent over the mouth of the well.

So he tore the blind spiderweb-net from his face and threw a stone down the well to measure the depth according to the length of its fall.

The stone answered.

Then he untangled a rope from his bosom, knotted it around a hook, and like a chimneysweep in a chimney, lowered himself into the well.

The water was tepid like the heart of one who has just died.

It was only when the moon, like a pearly turtledove, fluttered from the well with a sigh, that the man finally located the gopherwood box under the water and hid it in his bosom, his bones singing as he drew himself up.

The morning star hung over the region like a drop of blood.

The man ran over glowing embers until he reached the old cemetery.

There, his heart pounding, his eyes like wild poppies, he took the treasure into both hands and held it before him.

What he saw was—a skull.

A skull like old parchment, with two astonished holes and an intelligent human smile stared at him in the ruins and said not a word . . .

"Skull, what is your name?"

When the clenched teeth of the skull refused to answer, the man couldn't contain himself and dashed it to the ground, as Moses had done with the Tablets . . .

But then it occurred to him that the skull had resembled his father.

So he covered the human smile with kisses, and his burning tears spilled into the holes of the skull. Kissing it, he felt a comfortable warmth. A warm melody began playing through his veins.

All at once he was struck by a desolate thought:

No, this wasn't his father, this is not what he looked like.

And again he seized the skull in both hands, and like a whipped dog, howled:

"What—is—your—name?"

Then the man heard his own name.

And he felt that the head he had been wearing on his shoulders for so many years was not his own.

He placed the skull over his head, and holding it fast with both hands, in the paper clothes he had sewn for himself out of pages from the holy books, set out across the dead city to greet the Deliverance . . .

אַז באָמקע, נאָך אַ יאָר פֿינצטערניש, האָט אין דער באַפֿרײַטער שטאָט זיך אַרויסגעהויבן פֿון די קאַנאַלן, האָט ער דערמאָנט אָן אַ בירגער פֿון פּאָמפּיי, וואָס די לאַווע האָט אים באַגאָסן מיט צעשמאָלצענע דימענטן.

זײַנע דינע, דורכזעעוודיקע פֿיס, לעבעדיקע טיילן פֿון אַ טויטער שפּין, זענען שטיין געבליבן אין אַ שמאָל געסל — אַ שוואַרצער אָרון.

די זון איז אים באַפֿאַלן ווי אַ היישעריק.

מויערן פֿון בײדע זײַטן געסל — שפּילצײַג פֿון דער קינדהייט.

ראָז און ראָז אין אַ וועלט פֿון ראָזקייט.

ס'האָט אים ווער אַ צי געטאָן בײַם אַקסל. אַ דריי דעם קאָפּ — אַ מײַזעלע.

—אָך, דאָס ביסטו, פֿאַרבענקט זיך נאָך באָמקען? ווײַזט אויס, ניט פֿאַראַן קיינער, וואָס זאָל דיר זינגען אין קאַנאַל אַ זמרל? נו, מיר וועלן בלײַבן גוטע פֿרײַנד אויך דאָ. זע נאָר ווי ראָז די מויערן! פֿון וואַנען אַזאַ ראָזקייט?.. און באָמקע צערטלט זי, די גראָינקע, אויף זײַן אַקסל. דערמאָנט זיך, אַז אַ מאָל פֿלעגט ער אַזוי האָלובען זײַן בלימעלען.

בײַם קלאַנג בלימעלע פֿאַרשווינדט די ראָזקייט. די מויערן — ניט קיין שפּילצײַג נאָר ליימענע סקעלעטן. איבער זיי שוועבט אַ וואָלקנדל — אַ מלאך מיט פֿאַרסאַזשעטע פֿליגל.

— באָמקע — צופּט אים דאָס מײַזעלע — און וואָס ווײַטער?

זײַן זכּרון — אַ שטעג צווישן זאַנגען. די זאַנגען שנײַדט מען, און מיטן אויסשנײַדן — ניטאָ דער שטעג.

— באָמקע, ביסט אַ מײַזעלע ווי איך, ניט פֿאַר דײַנטוועגן די באַפֿרײַטע שטאָט. ווו איז די נקמה?

דער מלאך מיט די פֿאַרסאַזשעטע פֿליגל טראָגט אַוועק דאָס געסל — דעם שוואַרצן אָרון.

אַנטקעגן, ווי די קאָרעטע פֿון אַ טײַך אָן אויסגעטריקנטן, מיטן זאַמדיקן זילבער פֿון טויטע פֿיש, אַנטפּלעקט זיך פֿאַר אים אַ מגושמדיק ברייטע גאַס אָן אַ לעבעדיק הויז בײַ די קאַנטן, און איבער איר מאַרשירן די נײַע סאָלדאַטן מיט אַן אָרקעסטער, וואָס דערלאַנגט אַזאַ מעשענע מוזיק, ווי דונערן וואָלטן טאַנצן אויף אַ חתונה.

ווען דער אָרקעסטער אין איינעם מיט די סאָלדאַטן ווערט נעלם, בלײַבן נאָך זײַנע קלאַנגען — שטויבזײַלן פֿון צעהאַקטן שטיינקויל. באָרוועסע יִינגלעך, מיט קורצע, פֿאַררויכערטע ביקסלעך אין האַנט, פֿירן צווישן די זײַלן אַ געבונדענעם פֿאַרשוין.

— ווער איז דער בר־מזל? — שטעלט באָמקע אָפּ אַ דערבײַיִקן.

— אַ פֿויגל מיט קעשענעס. דער פֿריִערדיקער תּלין פֿון שטאָט. מע פֿירט אים הענגען.

— אַזוי, דער תּלין, מײַן תּלין?

און באָמקע נעמט יאָגן איבערן ברוק און יאָגט אָן דעם „פֿויגל מיט קעשענעס".

נאָר איינער וואָס פֿירט דעם געבונדענעם, אַ יִינגל אין אַ באַראַשקענער פּאָפּאָכע, מיט אַ פּנים אין גרינע זומער־שפּרינקלעך, ווי די זון וואָלט אים באַלויכטן דורך אַ נעץ, שטעלט אָן זײַן ביקסל אַנטקעגן באָמקען.

— בירגער, וווּהין?

— זען דעם תּלין.

— דאָ — ניט. אין בערנאַרדינער גאָרטן.

דער זכּרון, אַ מאָלער, מישט אין באָמקען זײַנע פֿאַרבן. ער מישט זיי אויף דער פּאַליטרע ווי נשמות. און מיט אַ לאַנגן בליץ טונקט ער אין זיי און מאָלט, מאָלט:

...אַ מאַרצאָווע נאַכט. בײַם פּויער אין דער כאַלופּע, וווּ ער מיט בלימעלען באַהאַלטן זיך, שלאָגט אַרויס אַ פּאָזשאַר. קעץ יאָמערן אין משוגענער זיסקייט. מיטן קינד אין בוזעם ווי אַ קענגור, שפּרינגט באָמקע פֿונעם בוידעם אין אַ בערגל שניי. זייערע קוועקזילבערנע שאָטנס ווילן אָניאָגן אַ צווייטע וועלט. די צווייטע וועלט איז אויפֿן אַנדער ברעג טײַך. נאָר הײַנטיקע נאַכט איז באַלעבאָס דער טײַוול. דער אײַזדעק פֿונעם היימישן טײַך — פּלאַצט. פּלאַצט פֿון געלעכטער. ווי אָקסן בײַם דערשמעקן בלוט רעווען זײַנע קריִעס; און איבער זיי — באָמקע און בלימעלע. די טריט געמאָסטן און געוווויגן ווי אוצרות. אַ קריִעלע צעוויינט זיך מיט אַ קינדיש געוויין. נאָר טײַוול צו דאַנקען! — אַריבער, אַריבער!

זייער שאָטן אויפֿן ברעג — ווער האָט אָפּגעטאָן אַ כּישוף מיט זייער שאָטן? אַ שאָטן מיט פּיאַווקענע אויגן, אַ שאָטן מיט אַ לעמפּל!

...אַרום אַ קאַרשנבוים ווי אַ ליוסטרע — צוויי תּליות. דער, וואָס מע פֿירט אים איצט אַ געבונדענעם, הענגט צו ערשט בלימעלען. ווי אַ פֿרילינג־בלימעלע צאַפּלט זי אין דער יום־טובֿדיקער בלאָקייט. און איבער איר — שוואַלבן. צוויטשערדיקע שוואַלבן.

ווען ער הענגט באָמקען — רײַסט זיך אָפּ די שטריק, און אַ גאָלמעסער פֿאַלט אַרויס פֿון זײַן קעשענע.

BOMKE

WHEN BOMKE, after a year in darkness, emerged from the sewers into the liberated city, he brought to mind a citizen of Pompey whom the lava had coated with melted diamonds.

His thin, transparent legs, living parts of a dead spider, came to a stop in a narrow lane—a black coffin.

The sun attacked him like a locust.

Walls on either side of the lane—the playthings of his childhood.

Rose and rose in a world of rosiness.

Someone tugged at his shoulder. He turned his head to see a mouse.

"Oh, it's you! Were you lonesome for Bomke? I guess there's no one left to sing you a song in the sewer. Well then, we'll stay good friends here too. Just look at how rosy the walls are! Where does all this rosiness come from?"

Bomke patted the little grey creature on his shoulder and remembered how he used to caress his little Blossom in just the same way.

At the sound of "Blossom" the rosiness disappears. The walls are no longer playthings but skeletons of clay under a drifting cloud—an angel with sooty wings.

"Bomke," the mouse nudges him, "what now?"

His memory—a path among stalks. The stalks are being cut down and as they fall away the path disappears.

"Bomke, you're a mouse like me. The liberated city isn't meant for you. Where's your revenge?"

The angel with sooty wings carries off the lane—the black coffin.

Facing him, like the trough of a dried-up riverbed, with the sandy silver of dead fish, lies too broad a street, without a single house at its edges. Down the length of it the new soldiers are marching, with a band that gives off a tinny music, as though thunder were dancing at a wedding.

When the band and the soliders are out of sight, only the sounds remain—dustpillars of chipped coal.

Barefoot boys with short smoking rifles in their hands lead a fettered prisoner between the pillars.

"Who is that lucky guy?" Bomke stops an onlooker.

"A bird with pockets. The former executioner of the city. They're going to hang him."

"Really? The hangman? My hangman?"

Bomke races across the pavement and overtakes the 'bird with pockets.'

But one of those in charge of the prisoner, a boy in a lambskin jacket, with a face of freckled green as though the sun were shining on it through a net, points his rifle at Bomke.

"Citizen, where are you going?"

"To see the hangman."

"Not here. In the Bernadine Garden . . ."

His memory, an artist, mixes its colors inside Bomke, mixes them like souls on a palette, and with a long lightning bolt dips into them and paints:

A March night. In the farmer's hut where he and Blossom are hiding, a fire breaks out. Cats meow with maddening sweetness. With the child in his bosom, like a kangaroo, Bomke leaps from the attic into a snowdrift. Their quicksilver shadows want to overtake another world. The other world is on the other side of the lake. But tonight the devil reigns. The ice cover of the familiar lake cracks. Cracks with laughter. Like oxen smelling blood, the icefloes bellow, and over them—Bomke and Blossom, their steps measured and weighed like treasures. An icefloe cries out with an infant's cry. But thank the devil!—they make it to the other side.

Their shadow on the shore—has someone cast a spell over their shadow? It is a shadow with leech's eyes, a shadow with a lamp!

From a cherry tree like a chandelier—two nooses. The one who is now being led prisoner hangs Blossom first. Like a vernal blossom she quivers in the festive blue. Over her—swallows, twittering swallows.

When he hangs Bomke—the rope tears, and a razor falls from his pocket.

— ווי אזוי האסטו באהאלטן דעם גאלמעסער? — פֿרעגט דער תּלין.
— ס'איז מײַן געהיימעניש.
— באנוצן קאנסטו אים?
— יע...
— בלײַבסט לעבן. איך באדארף א גאלער.
און אט זייפֿט ער אים די מארדע, דעם תּלין, און פֿירט מיטן גאלמעסער.
ווען עס קומט צום גאנערדיקן האלדז, טוט זײַן האנט א ציטער.
— דיר גלוסט זיך איבערשנײַדן, הא?
— איך לייקן ניט.
— איז וואס? מורא, האסט מורא?
— ניין, אזא נקמה איז קיין נקמה ניט, ס'איז א צו קליינע.
און ווײַטער, ווײַטער גאלט ער דעם תּלין, ביז איין מאל, ווען יענער הוליעט אויף א באל, געראט באמקען צו אנטרינען אין „געהיים־שטאט".

"How did you hide this razor?" the hangman asks.
"That's my secret."
"Can you use it?"
"Yes . . ."
"Then you stay alive. I need a barber."
And soon he was soaping the hangman's face, scraping it with his razor. When he came to the gooselike neck, his hand trembled.
"You'd like to cut right through, eh?"
"I won't deny it."
"Well then? Scared? Are you scared?"
"No. That sort of revenge would be no revenge at all. It's too puny."
And so he continued as the hangman's barber until, once, when the other was carousing at a party, Bomke managed to escape into the secret city of the sewers.

אין בערנארדינער גארטן, צווישן אקאציעס, קווענקלט זיך באמקע. בײַ א קליאן, מיט א שטריק אויף די צווײַגן — דער פֿארמישפּטער תּלין.
— באמקע — פֿרעגט אים דאס מײַזעלע — וואס האסטו דעמאלט געמיינט: "אזא נקמה איז קיין נקמה ניט, ס'איז א צו קליינע"?
— כ'האב געמיינט... איך האב דעמאלט געמיינט...
צום טײַוול! ער קאן ניט ענטפֿערן.
נאר באלד — א מאדנער אײַנפֿאל, א געדאנק ווי א פֿאלנדיקער שטערן:
ער וועט צולויפֿן צום ייִנגל אין דער באראשקענער פֿאפֿאכע, דערציילן אים זײַן שײַכות מיטן תּלין, און זאל ער אים אצינד דערלויבן, מיטן זעלביקן גאלמעסער, נאך א מאל דעם תּלין ארומגאלן. און לאמיר הערן איצטער דעם זיגערישן קול:
— דיר גלוסט זיך איבערשנײַדן, הא?

נאר ווען באמקע האט איבערגעלעבט די נקמה אין געדאנק, האט זיך צעלאכט דאס מײַזעלע.
און באלד איז ער אוועק פֿון בערנארדינער גארטן, אוועק צום הויז וווּ בלימעלע איז געבוירן, און איין שטארקן קוש געטאן זײַן צעפֿאלענעם רויטן ליים.

In the Bernadine Garden, among the acacia trees, Bomke hesitates. Beside a maple with a rope around its branches—the condemned hangman.
"Bomke," the mouse asks him, "what did you mean when you said that sort of revenge was too puny?"
"I meant . . . what I meant was . . ."
The devil! He can't answer.
But suddenly a strange notion, a thought like a falling star: he will run over to the boy in the lambskin jacket, tell him about his association with the hangman, and get his permission to shave him here and now, one last time with the same razor. And now let's hear that triumphant voice say:
"You'd like to cut right through, eh?"

But when Bomke acted out this revenge in his mind, the mouse began to laugh.
He left the Bernadine Garden, went to the house where Blossom was born, and left one kiss on its crumbling red clay.

האניק פֿון א ווילדער בין

אזא וועט שוין בלײַבן די נאכט: אן אלטע, א פֿארזעסענע ביז אין גראען צאפּ ארײַן.
די לבֿנה, וואס האט אלע אירע נאענטע איבערגעלאזן אויף דער ערד און קיינעם זעט זי ניט, זאגט ווידוי אויף איר מירמלנעם טויטנבעט פֿאר דער איינציקער באשעפֿעניש אין שטאט, דעם קבֿרן ליימע, וואס קארטשעט זיך אונטן, אויף רודניצקער גאס, אין א קופּע זיפֿצנדיקע בלעטער.
ליימע, וואס זינט ער געדענקט זײַן פּנים, איז ער א קבֿרן, ער, וואס האט פֿארזייט מיט מענטשנקינדער א האלבן בית־עלמין, וועט שוין מער קיינעם ניט מקבר זײַן.
קינדער, זקנים, אלע דא געבוירטיקע, אלע זענען ארײַן אין מלכות פֿון די שטערן. צו ערשט — געווארן פֿלאמענדיקע שײַטן. ביינערנע ווינטן, אין צעפֿליקטע העמדער מיט מגן־דודס, האבן צעטראגן און צעהאנגען איבערן שארבן פֿון דער וועלט זייערע פֿונקען אין א בלוטיקער קרוין.
פֿארשעמט זײַן בית־עלמין.
פֿארשעמט די מצבֿות.
דעריבער זינקען זיי מיט געבויגענע קעפּ, עלעהיי באליידיקטע מחותּנים, ווען די כּלה איז פֿארשוווּנדן פֿון אונטער דער חופּה.
פֿארשעמט איז ליימע.
— רידל, ווּ ביסטו, מע דארף מקבר זײַן די לבֿנה...
אצינד זעט ער די לבֿנה מיט זײַן גלעזערן אויג. אויף דעם אנדערן הענגט א שלאס. דער זילבערנער שליסל איז ניט מער אויף דער־וועלט.
א מאל, א האלבן יארהונדערט צוריק, האט אים א ווילדע בין אויסגעשטאכן דאס לינקע אויג.
די מעשה מיט דער ווילדער בין איז פֿארשריבן אין א פּנקס:

אין א שיינעם זומערטאג, ווען ליימע האט אראפּגעלאזן א מת אין קבֿר, איז מיטגעפֿלויגן אין גרוב דעם בר־מינַנס נשמה פֿארשטעלט אין א ווילדער בין. באדארפֿט אײַנרוימען א סוד איידער מע געזעגנט זיך אויף אייביק.

HONEY OF A WILD BEE

THE NIGHT will stay as it is: an old maid, grey to the tip of her braid.
The moon, having left all her near ones behind on earth and seeing no one, is making her last confession on her marble deathbed in the presence of the sole creature in the city, the gravedigger Leyme, who lies shriveled down below, on Rudnicki Street, in a heap of sighing leaves.
Leyme, who has been a gravedigger since he can remember his face, who sowed half the graveyard with the children of men, will never bury anyone again.
Children, old folk, all born here, have all entered the kingdom of the stars. First—they became flaming pyres. Bony winds, in tattered shirts with stars of David, scattered and hung their sparks around the skull of the world in a bloody crown.
His graveyard has been shamed.
The tombstones shamed.
That's why they sink with bowed heads, like insulted parents of the groom when the bride has disappeared from under the canopy.
Leyme has been shamed.
"Spade, where are you, we must bury the moon . . ."
Now he sees the moon with his glass eye. The other is overhung with a lock whose silver key is no longer in this world.
Once, half a century ago, a wild bee stung out his left eye.
The story of the wild bee was recorded in a chronicle:

One lovely summer's day, when Leyme was lowering a corpse into the grave, the soul of the dead man flew with him into the pit, disguised as a wild bee. It had to tell him a secret before parting with him forever.

ליימע, אַ פּראָסטער חי־וקים, האָט ניט באַנומען די שפּילערײַ פֿון גײַסטער. אים איז ניט געפֿעלן דער גאַנצער קונקל־מונקל, און ער האָט אַ זעץ געטאָן די בין מיט זײַן ליימיקער לאָפּעטע.

די בין האָט אַרויסגעלאָזן אַ קינדעריש געוויין. איר געשליפֿן, זוניק פּנימל האָט באַקומען דעם אַנבליק פֿונעם טויטן. אײַן מינוטקעלע שפּעטער האָט מען דערהערט אַ קוויטש. ליימע האָט זיך געכאַפּט פֿאַרן לינקן אויג, וווּ די ווילדע בין איז אַרײַן ווי אין אַ בינשטאָק; און דאָס אויג איז באַלד אויסגערונען אין אַ רויטן זשיפּענדיקן וואַקס אונטער דעם קברנס האָריקער לאַפּע.

שטאָט איז דעמאָלט געגאַנגען אויף רעדלעך. זײַן קברנשאַפֿט איז געשטאַנען אין קאָן. מ'האָט אים ניט צוגעלאָזן צו אַ חשובֿערן מת. נאָר ליימע האָט ניט נאָכגעגעבן און די "רעדלעך" זענען געוואָרן שטיל. אַ דאָקטאָר מיטן נאָמען צירולניק האָט אים אַרײַנגעשטעלט אַ גלעזערן אויג, אַזוי בלאָ און כמעט אַזוי גרויס ווי אַ הינערשער פּופּיק. און צוזאַמען מיט די גרודעס ערד אויף דעם זאַרעטשער בית־עלמין האָט ליימע באַגראָבן די מעשה וועגן דער בין.

ווינטן, ווי קעץ בײַם פּאָרן זיך, מיאַוקען אים צוקאָפּנס.
ניטאָ קיין גואל. די מתים זענען ווײַט. זאָל אים איינער צוטראָגן אַ קענדל וואַסער...
— עי, רידל, וווּ ביסטו, מע דאַרף מקבר זײַן די לבֿנה!
נאָר זײַן רידל, זײַן בית־עלמינדיקע ווײַב, קאָן ער ניט אָנטאַפּן.
שאַ. אָט וואַנדערט זײַן רידל איבער אים. וואַנדערט אַליין צווישן הענגענדיקע פֿונקען. זי גראָבט, זײַן רידל, דעם קלינגענדיקן אין־סוף.
ליימע ציט אויס אַ לאַנגע האַנט צו דער לבֿנה. לייגט צו אַ שטערן צו אירע נאָזלעכער.
דאָס זילבערנע פֿעדערל גיט זיך ניט קיין צאַפּל...

דעמאָלט — איך האָב אַליין געזען — איז די ווילדע בין אַרויס־געפֿלויגן פֿון זײַן גלעזערן אויג און אַרײַנגעשטאָכן אין מײַן האַרץ איר לעצטן פֿײַערדיקן האָניק.

1954־1953

Leyme, a simple soul, failed to understand the sporting of spirits. He didn't care for the whole hocus-pocus, and whacked the bee with his muddy shovel.

The bee gave a childish cry. Its polished, sunny face took on the dead man's expression. A second later a screech was heard. Leyme clutched his left eye, where the wild bee had entered, as into a beehive. The eye soon leaked out in a red oozing wax under the gravedigger's hairy paw.

The whole city buzzed. His gravediggership hung in the balance. He wasn't allowed near any prominent corpse. But Leyme did not submit, and eventually the buzzing fell still. A doctor named Barber inserted a glass eye, as blue and almost as large as a chicken's gizzard. And along with the lumps of earth on the Zarecz graveyard, Leyme buried the story of the bee.

Winds, like mating cats, meow at his head.
There is no redeemer. The dead are far away. If someone were to bring him a beaker of water . . .
"Hey, spade, where are you, we have to bury the moon!"
But the spade, his graveyard wife, is out of reach.
Wait. There is the spade, roaming above him, roaming alone among the suspended sparks. His spade is digging into echoing eternity.
Leyme stretches out a long hand to the moon. He holds a star to its nostrils.
The silver feather does not stir.

Then—I saw it myself—the wild bee flew from his glass eye and injected its last fiery honey into my heart.

Trans. Ruth R. Wisse